

Küresel Siyaset

Andrew Heywood

Çevirenler: Nasuh Uslu ve Haluk Özdemir

4.
baskı

Andrew Heywood
Küresel Siyaset

ISBN 13: 978-975-250-032-7

Adres Yayınları® / 33

4. Baskı: Nisan 2016; 1. Baskı: Şubat 2013

© 2011, Adres Yayınları®

© 2011, Andrew Heywood

Bu kitap ilk olarak İngilizce’de, Macmillan Publishers Limited’in bir markası olan Palgrave Macmillan tarafından, *Global Politics* ismiyle basılmıştır. Türkçe çeviri ve baskısı Palgrave Macmillan’ın izniyle yapılmıştır. Bu Eser’in müellifi olarak yazarın hakları saklıdır.

Yayın Editörü: Hasan Yücel Başdemir

Sayfa Düzeni: Liberte Yayınları

Kapak Tasarımı: Muhsin Doğan

Baskı: Tarcan Matbaası

Adres: Zübeyde Hanım Mah. Samyeli Sok. No: 15, İskitler, Ankara

Telefon: (312) 384 34 35-36 | Faks: (312) 384 34 37

Sertifika No: 25744

LiBeRtE
liberteyayingrubu

GMK Bulvarı No: 108/16 06570 Maltepe - Ankara

Tel: (312) 231 60 69 / Faks: (312) 230 80 03

E-mail: info@liberte.com.tr / Web: www.liberte.com.tr

Adres Yayınları® Liberte Yayın Grubu’nun tescilli bir markasıdır.

Andrew Heywood

Heywood, önde gelen bir siyaset bilimi ders kitabı yazarıdır. Britanyalı olan Heywood, Croydon College'ın yardımcı müdürlüğü ve Orpington College'da yöneticilik görevlerinde bulunmuştur. 20 yılı aşkın bir süre çeşitli üniversitelerin Siyaset Bilimi bölümlerinde dersler verip bölüm yöneticiliği görevlerinde bulunmuştur. Şu anda yayınevlerine danışmanlık yapmaktadır. Heywood'un dünyada ve Türkiye'de çok satan diğer ders kitapları şunlardır:

- Key Concepts in Politics (2000)

Siyasetin Temel Kavramları, 2. Baskı, 2015, Adres Yayınları

- Political Theory: An Introduction (3rd ed., 2004)

Siyaset Teorisine Giriş, 2011, Küre Yayınları

- Politics (4th ed., 2013)

Siyaset, 16. Baskı, 2015, Adres Yayınları

- Essentials of UK Politics (2nd ed., 2011)

- Global Politics (2011)

Küresel Siyaset, 3. Baskı, 2014, Adres Yayınları

- Political Ideologies: An Introduction (5th ed., 2012)

Siyasî İdeolojiler: Bir Giriş, 9. Baskı, 2015, Adres Yayınları

ÖZET İÇİNDEKİLER

1	KÜRESEL SİYASETLE TANIŞMA	27
2	TARİHSEL BAĞLAM	55
3	KÜRESEL SİYASET TEORİLERİ	85
4	KÜRESEL ÇAĞDA EKONOMİ	119
5	KÜRESEL ÇAĞDA DEVLET VE DIŞ POLİTİKA	149
6	KÜRESEL ÇAĞDA TOPLUM	177
7	KÜRESEL ÇAĞDA ULUS	201
8	KİMLİK, KÜLTÜR VE BATI'YA KARŞI MEYDAN OKUMALAR	227
9	GÜÇ VE 21. YÜZYIL DÜNYA DÜZENİ	257
10	SAVAŞ VE BARIŞ	291
11	NÜKLEER SİLÂHLARIN YAYILMASI VE NÜKLEER SİLÂHSİZLANMA	317
12	TERÖRİZM	339
13	İNSAN HAKLARI VE İNSANÎ MÜDAHALE	363
14	ULUSLARARASI HUKUK	395
15	FAKİRLİK VE KALKINMA	421
16	KÜRESEL ÇEVRE SORUNLARI	455
17	KÜRESEL SİYASETTE TOPLUMSAL CİNSİYET	487
18	ULUSLARARASI ÖRGÜTLER VE BİRLEŞMİŞ MİLLETLER	511
19	KÜRESEL YÖNETİŞİM VE BRETTON WOODS SİSTEMİ	537
20	BÖLGESELÇİLİK VE KÜRESEL SİYASET	565
21	KÜRESEL GELECEK İMAJLARI	597

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 19

TEŞEKKÜR 22

1 KÜRESEL SİYASETLE TANIŞMA 27

KÜRESEL SİYASET NEDİR?	28
İsmin Anlamı Nedir?	28
Uluslararası Politikadan Küresel Siyasete	29
Küreselleşme ve Sonuçları	35
KÜRESEL POLİTİKAYA YAKLAŞIMLAR	39
Ana Akım Perspektifler	39
Eleştirel Perspektifler	42
KÜRESEL POLİTİKADA SÜREKLİLİK VE DEĞİŞİM	44
Güç	44
Güvenlik	46
Adâlet	48
KİTABIN KULLANIMI	49
Tartışma Soruları	52
Konuyla İlgili Okumalar	53

2 TARİHSEL BAĞLAM 55

MODERN DÜNYANIN İNŞASI	56
Eski Çağdan Moderne	56
Batı'nın Yükselişi	57
Emperyalizm Çağı	58
'KISA' 20. YÜZYIL: 1914-1990	59
Birinci Dünya Savaşı'nın Kökenleri	59
İkinci Dünya Savaşı'na Giden Yol	63
İmparatorlukların Sonu	66
Soğuk Savaş'ın Yükselişi ve Düşüşü	68
1990'DAN BERİ DÜNYA	74
'Yeni Bir Dünya Düzeni'?	74

9/11 ve 'Teröre Karşı Savaş'	75
Küresel ekonominin Değişen Dengeleri	80
Tartışma Soruları	82
Konuyla İlgili Okumalar	83

3 KÜRESEL SİYASET TEORİLERİ 85

ANA AKIM PERSPEKTİFLER	86
Realizm	86
Kutupluluk, İstikrar ve Güç Dengesi	93
Liberalizm	94
ELEŞTİREL GÖRÜŞLER	100
Marksizm, Neo-Marksizm ve Eleştirel Teori	100
Sosyal İnşacılık	104
Post-yapısalcılık	106
Feminizm	107
Yeşil Siyaset	108
Post-Sömürgecilik	109
KÜRESEL DÜŞÜNMEK	110
Karşılıklı Bağlanmışlık Sorunu	110
Kozmopolitanizm	112
Paradigmalar: Aydınlatıcı mı, Kısıtlayıcı mı?	114
Tartışma Soruları	116
Konuyla İlgili Okumalar	117

4 KÜRESEL ÇAĞDA EKONOMİ 119

KAPİTALİZM VE NEO-LİBERALİZM	120
Dünya Kapitalizmleri	120
Neo-liberalizmin Zaferi	126
Neo-liberalizmin Sonuçları	127
EKONOMİK KÜRESELLEŞME	130
Ekonomik Küreselleşmenin Nedenleri	130
Ekonomik Yaşam Ne Kadar Küreselleşmiştir?	133
KRİZDEKİ KÜRESEL KAPİTALİZM	137
Ekonomik Canlanma ve Çöküşü Açıklamak	137
Büyük Çöküşün Öğrettikleri	140

Modern Krizler ve Bulaşmalar'	141
Tartışma Soruları	147
Konuyla İlgili Okumalar	148

5 KÜRESEL ÇAĞDA DEVLET VE DIŞ POLİTİKA **149**

DEVLETİN VE DEVLET OLMANIN DEĞİŞKENLİĞİ	150
Devletler ve Egemenlik	150
Devlet ve Küreselleşme	152
Devlet Dönüşümü	157
Devletin Geri Dönüşü	160
ULUSAL YÖNETİMDEN ÇOK-DÜZEYLİ YÖNETİŞİME	162
Yönetimden Yönetişime	162
Çok-Düzeyle Yönetişim	165
DIŞ POLİTİKA	167
Dış Politikanın Sonu mu?	167
Kararların Alınışı	168
Rasyonel Aktör Modelleri	168
Aşamalı Modeller	169
Bürokratik Örgütlenme Modelleri	170
Algısal Süreçler ve İnanç Sistemleri Modelleri	172
Tartışma Soruları	175
Konuyla İlgili Okumalar	176

6 KÜRESEL ÇAĞDA TOPLUM **177**

TOPLUMSAL BİRBİRİNE BAĞLANMIŞLIK: YOĞUNDAN SEYREĞE?	178
Endüstrileşmeden Post-Endüstrileşmeye	178
Yeni Teknoloji ve 'Bilgi Toplumu'	179
Risk, Belirsizlik ve Güvensizlik	182
KÜRESELLEŞME, TÜKETİMCİLİK VE BİREY	184
Küreselleşmenin Toplumsal ve Kültürel Sonuçları	184
Tüketimcilik Küreselleşiyor	186
Bireyciliğin Yükselişi	188
KÜRESEL SİVİL TOPLUM	191
Küresel Sivil Toplumu Açıklamak	191
Ulus-Ötesi Toplumsal Hareketler ve NGO'lar	193
Tabandan Küreselleşme?	196
Tartışma Soruları	198
Konuyla İlgili Okumalar	199

7 KÜRESEL ÇAĞDA ULUS **201**

MİLLİYETÇİLİK VE DÜNYA SİYASETİ	202
Milliyetçiliği Anlamak	202
Ulus-Devletler Dünyası	205
Milliyetçilik, Savaş ve Çatışma	210
KÜRESEL DÜNYADA ULUSLAR	212
Hareket Hâlinde Bir Dünya	212
Ulus-Ötesi Toplamlar ve Diasporalar	216
Melezlik ve Çok-Kültürlülük	218
DİRİLEN MİLLİYETÇİLİK	220
Soğuk Savaş Sonrası Dönemde	
Ulusal Benlik Davası	220
Kültürel ve Etnik Milliyetçiliğin Yükselişi	223
Küreselleşme Karşısı Milliyetçilik	224
Tartışma Soruları	225
Konuyla İlgili Okumalar	226

8 KİMLİK, KÜLTÜR VE BATI'YA KARŞI MEYDAN OKUMALAR **227**

KİMLİK SİYASETİNİN YÜKSELİŞİ	228
Modernleşme Olarak Batılılaşma	228
Kolektif Kimlik Siyaseti	230
Kültürel Çatışma Kaçınılmaz mıdır?	234
DİNSEL UYANIŞÇILIK	235
Din ve Siyaset	235
Fundamentalizmin Yükselişi	239
BATI'YA KARŞI MEYDAN OKUMALAR	240
Post-Sömürgecilik	241
Asya Değerleri	242
İslâm ve Batı	244
Siyasal İslâmın Doğası	244
Batı ve 'Müslüman Sorunu'	249
Tartışma Soruları	254
Konuyla İlgili Okumalar	255

9 GÜÇ VE 21. YÜZYIL DÜNYA DÜZENİ **257**

GÜÇ VE KÜRESEL SİYASET	258
Yetenek Olarak Güç	258
İlişkisel Güç ve Yapısal Güç	259
Gücün Değişen Doğası	261

SOĞUK SAVAŞ SONRASI KÜRESEL DÜZEN	264	Silâhların Yayılmasıyla Mücadele Stratejileri	328
Soğuk Savaş İki-Kutupluluğunun Sonu	264	Nükleer Silâhlardan Arındırılmış Bir Dünya?	333
‘Yeni Dünya Düzeni’ ve Kaderi	267	Tartışma Soruları	337
AMERİKAN HEGEMONYASI VE KÜRESEL DÜZEN	268	Konuyla İlgili Okumalar	338
Hegemonya Konumuna Yükselmek	268		
‘Teröre Karşı Savaş’ ve Ötesi	271		
İyi Huylu Hegemonya mı, Kötü Huylu Hegemonya mı?	275		
ÇOK-KUTUPLU KÜRESEL DÜZEN?	278	12 TERÖRİZM	339
Çok-Kutupluluğun Yükselişi	278	TERÖRİZMİ ANLAMA	340
Çok-Kutuplu Düzen mi, Düzensizlik mi?	284	Terörizmi Tanımlama	341
Tartışma Soruları	288	‘Yeni’ Terörizmin Yükselişi?	345
Konuyla İlgili Okumalar	289	TERÖRİZMİN ÖNEMİ	347
		Terörizm Küreselleşiyor mu?	347
		Yıkıcı Terörizm?	349
		TERÖRİZMLE MÜCADELE	355
		Devletin Güvenliğini Güçlendirme	356
		Askerî Baskı	357
		Siyasî Anlaşmalar	359
		Tartışma Soruları	361
		Konuyla İlgili Okumalar	362
10 SAVAŞ VE BARIŞ	291		
SAVAŞIN DOĞASI	292	13 İNSAN HAKLARI VE İNSANÎ MÜDAHALE	363
Savaşın Türleri	292	İNSAN HAKLARI	364
Savaş Neden Çıkar?	293	İnsan Haklarını Tanımlama	364
Siyasetin Devamı Olarak Savaş	297	İnsan Haklarını Koruma	369
SAVAŞIN DEĞİŞEN YÜZÜ	298	İnsan Haklarına Meydan Okuma	376
‘Eski’ Savaşlardan ‘Yeni’ Savaşlara?	298	İNSANÎ MÜDAHALE	379
‘Post-Modern’ Savaş	303	İnsanî Müdahalenin Yükselişi	379
SAVAŞI HAKLILAŞTIRMAK	307	İnsanî Müdahalenin Şartları	385
Reelpolitik	307	İnsanî Müdahale işe Yarar mı?	390
Haklı Savaş Teorisi	309	Tartışma Soruları	392
Pasifizm	313	Konuyla İlgili Okumalar	393
Tartışma Soruları	315		
Konuyla İlgili Okumalar	316		
11 NÜKLEER SİLÂHLARIN YAYILMASI VE NÜKLEER SİLÂHSIZLANMA	317	14 ULUSLARARASI HUKUK	395
NÜKLEER SİLÂHLANMA	318	ULUSLARARASI HUKUKUN DOĞASI	396
Nükleer Silâhların Niteliği	318	Hukuk Nedir?	396
Soğuk Savaş Döneminde Nükleer Silâhların Yayılması	320	Uluslararası Hukukun Kaynakları	398
Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Nükleer Silâhların Yayılması	322	Uluslararası Hukuka Niçin Uyulmaktadır?	403
NÜKLEER SİLÂHLARIN KONTROLÜ VE SİLÂHSIZLANMA	328	DEĞİŞİM HÂLİNDEKİ ULUSLARARASI HUKUK	405
Silâhların Kontrolü ve Nükleer		Uluslararası Hukuktan Dünya Hukukuna?	406
		Savaş Hukukundaki Gelişmeler	410

Uluslararası Mahkemeler ve Uluslararası Ceza Mahkemesi	412
Tartışma Soruları	418
Konuyla İlgili Okumalar	419

15 FAKİRLİK VE KALKINMA 421

FAKİRLİK VE KALKINMAYI ANLAMA	422
Fakirliği Tanımlama ve Ölçme	422
Kalkınma: Rakip Görüşler	425
DAHA EŞİTSİZ BİR DÜNYA?	430
Küresel Eşitsizliği Anlamlandırma	430
Küresel Eşitsizliğin Ana Hatları	433
Küreselleşme, Fakirlik ve Eşitsizlik	435
Küresel Eşitsizlik Gerçekten Önemli midir?	438
KALKINMA VE YARDIM POLİTİKASI	440
Yapısal Uyum Programları ve Ötesi	440
Uluslararası Yardım ve Kalkınma Ahlâkı	445
Borç Hafifletme ve Âdil Ticaret	449
Tartışma Soruları	453
Konuyla İlgili Okumalar	454

16 KÜRESEL ÇEVRE SORUNLARI 455

ÇEVRECİ SİYASETİN YÜKSELİŞİ	456
Küresel Bir Sorun Olarak Çevre	456
Çevreci Siyaset: Reformculuk ya da Radikalizm?	460
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ	464
İklim Değişikliğinin Nedenleri	465
İklim Değişikliğinin Sonuçları	467
İklim Değişikliğiyle Nasıl Mücadele Edilmeli?	472
Uluslararası Bir İşbirliği Kurmak Neden Bu Kadar Zordur?	476
KAYNAK GÜVENLİĞİ	481
KAYNAKLAR, GÜÇ VE ZENGİNLİK	483
Tartışma Soruları	485
Konuyla İlgili Okumalar	486

17 KÜRESEL SİYASETTE TOPLUMSAL CİNSİYET 487

FEMİNİZM, CİNSİYET VE KÜRESEL POLİTİKA	488
---	------------

Feminizm Türleri	488
Küresel Siyasete 'Cinsiyet Gözlüğüyle' Bakmak	492
KÜRESEL POLİTİKANIN TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELİNDE ELE ALINMASI	495

Devletlerin ve Ulusların Toplumsal Cinsiyet Temelinde Ele Alınması	495
Güvenlik, Savaş ve Silâhlı Çatışmanın Cinsiyet Temelinde Ele Alınması	498
Cinsiyet, Küreselleşme ve Kalkınma	504
Tartışma Soruları	509
Konuyla İlgili Okumalar	510

18 ULUSLARARASI ÖRGÜTLER VE BİRLEŞMİŞ MİLLETLER 511

ULUSLARARASI ÖRGÜTLER	512
Uluslararası Örgütlerin Ortaya Çıkışı	512
Uluslararası Örgütler Niçin Yaratılmıştır?	513
BİRLEŞMİŞ MİLLETLER	516
Milletler Cemiyeti'nden Birleşmiş Milletler'e	516
Barış ve Güvenliği Güçlendirme	519
BM Barışı Korumada İşe Yaramakta mıdır?	525
Ekonomik ve Sosyal Kalkınmanın Geliştirilmesi	526
BM'nin Geleceği: Sorunlar ve Reformlar	529
Tartışma Soruları	534
Konuyla İlgili Okumalar	535

19 KÜRESEL YÖNETİŞİM VE BRETTON WOODS SİSTEMİ 537

KÜRESEL YÖNETİŞİM	538
Küresel Yönetişim Nedir, Ne Değildir?	538
Küresel yönetim: Mit ya da Gerçeklik?	542
KÜRESEL EKONOMİK YÖNETİŞİM: BRETTON WOODS SİSTEMİ'NİN EVRİMİ	543
Bretton Woods Sistemi'ni Kavrama	543
Bretton Woods Sistemi'nin Sonu	546
KÜRESEL EKONOMİK YÖNETİŞİMİ DEĞERLENDİRME	549
Uluslararası Para Fonu	549
Dünya Bankası	552
Dünya Ticaret Örgütü	555

BRETTON WOODS SİSTEMİ’NİN ISLAH EDİLMESİ?	557
Küresel Ekonomik Yönetişim ve 2007-2009 Krizi	557
Reform önündeki Engeller	561
Tartışma Soruları	563
Konuyla İlgili Okumalar	564

20 BÖLGESELÇİLİK VE KÜRESEL SİYASET

565

BÖLGELER VE BÖLGESELÇİLİK	566
Bölgeselciliğin Doğası	566
Niçin Bölgeselcilik?	569
Bölgeselcilik ve Küreselleşme	573
Avrupa Dışındaki Bölgesel Bütünleşmeler	575
AVRUPA BÜTÜNLEŞMESİ	581
AB Nedir?	582
AB ve Dünya	586
AB Krizde mi?	589
Tartışma Soruları	594
Konuyla İlgili Okumalar	595

21 KÜRESEL GELECEK İMAJLARI

597

İMAJLAR VE GERÇEKLİK	598
RAKİP DÜNYA GELECEĞİ İMAJLARI	599
Sınırların Olmadığı Bir Dünya mı?	600
Bir Demokrasiler Dünyası mı?	602
Çatışma Hâlindeki Medeniyetler mi?	604
Çin Yüzyılı mı?	605
Uluslararası Toplumun Gelişmesi mi?	606
Küresel Güney’in Yükselişi mi?	609
Yaklaşmakta Olan Çevresel Felâket mi?	610
Evrensel Demokrasiye Doğru Gidiş mi?	612
BİLİNMESİ MÜMKÜN OLMAYAN BİR GELECEK Mİ?	613
Tartışma Soruları	615
Konuyla İlgili Okumalar	616

KAYNAKÇA

619

DİZİN

635

ÖNSÖZ

Bu kitabın amacı, uluslararası ilişkiler ve küresel politika konusunda güncel, bütüncül ve geleceğe yönelik bir giriş sunmaktır. Eser, dünya politikasının uluslararası boyutunu göz ardı etmeden, 'küresel' ve 'uluslararası' boyutların birbirine rakip veya uyumsuz anlayışları temsil etmediğini kabul ederek gerçek anlamda küresel olmaya çalışmaktadır. Bu bakımdan küresel politika, yalnızca dünya çapındaki süreç, sistem ve kurumsal çerçeveleri ifade eden 'küresel' düzeydeki politikayı değil, dünya çapında, ulusal veya ulus-altı bütün düzeyleri kapsar. Böylesi bir yaklaşım, giderek artan sayıda sorun üzerinden küresel karşılıklı bağımlılık koşulları altında birbiriyle etkileşime girerken, devletlerin dünya sahnesinde temel aktör olmaya devam ettikleri gerçeğini yansıtmaktadır.

Politikaya dair böyle bir küresel yaklaşımın ima ettiği birbirine bağlanmışlık, bu kitapta ele alınan konu ve sorunların nasıl organize edilmesi ve sunulması gerektiği konusunda bazı zorlukları beraberinde getirmektedir. Dünya politikasında her şeyin, diğer her şeyi etkilediğini söylemek basmakalıp bir söz olabilir, fakat bunun bir doğruluk payı olduğu da inkâr edilemez. Bunun bir sonucu da, kitabı anlamlı bölümlere ayırma çabaları konusunda karşılaşılan zorluklardır, örneğin alt bölümlerin bilginin gerekçelendirilmesi zor bir biçimde parçalanmasına yol açması ve bunun da anlamayı güçlendirmekten ziyade sınırlandırması gibi. Ancak bölümlerin organizasyonu kesinlikle gelişigüzel olmayıp, gelişmekte olan bir dizi temanın akışından doğan mantığa uygundur. Bu temalar, Birinci Bölümün son kısmında özetlenmektedir. Okuyucunun tartışılmakta olan olay, kavram ve görüşler arasındaki bağlantıları anlayabilmesi için konu ve sorunların tam anlamıyla ve uygun bir biçimde bütünleştirilmesi konusuna özellikle özen gösterilmiştir. Bu amaçla, hem gereksiz tekrarlardan kaçınmak hem de konu hakkındaki anlayışını nasıl ve nerede artırıp derinleştirebileceğini okuyucuya göstermek için yoğun bir biçimde çapraz atıflar yapılmıştır. Başlıca küresel politika teorilerini tanıtan ayrı bir kısım olmasına rağmen, önemli sorunlara temel teorik yaklaşımlar uluslararası ilişkilerdeki temel gelenekleri çok-disiplinli bir yaklaşımla birleştirmeye vurgu yapacak şekilde her bölümde işaretlenerek teori ve uygulama da birleştirilmiştir. Son olarak kitap, doğası ve amacı sonraki sayfalarda tanımlanmış olan çeşitli pedagojik unsurlar içermektedir.

TEŞEKKÜR

Tek bir yazarı olmasına rağmen bu kitap, kesinlikle tek bir kişinin çalışmasının ürünü değildir. Yayıncım olan Palgrave Macmillan'daki Steven Kennedy'nin, kitap yazmamı önermesi ve yazımının her aşamasında yakından ilgilenmesi konusunda kendisine özellikle müteşekkirim. Bu süreçte hevesi, teşvikleri, iyi önerileri ve espri anlayışı hiç eksik olmadı. Kitabın tasarımı ve ortaya çıkarılmasına değerli katkılar yapanlar arasında, Stephen Wenham, Helen Caunce, Keith Povey ve Ian Wileman da vardı. Buna ek olarak, Jacqui True, Garrett Wallace Brown ve kitap hakkında farklı aşamalarda yorumlar yapmış olan isimsiz diğer dört eleştirmenin geribildirimleri, kitabın içeriği ve bazen de yapısını güçlendirmeye önemli katkılar yaptı. Onların ayrıntılı ve genellikle düşünce dolu eleştiri ve önerileri, yalnızca kitabın genel kalitesini artırmakla kalmadı, yazım sürecini daha ufuk açıcı ve zevkli hale getirdi. Özellikle Karen ve Doug Woodward'la Rita ve Brian Cox ve kardeşim David gibi meslektaş ve arkadaşlarla yaptığım tartışmalar, burada geliştirilen fikir ve argümanların netleşmesini sağladı. Fakat en kalpten teşekkürlerimi, her zaman ki gibi, bu kitabı ortak bir şekilde ortaya çıkardığım eşim Jean'a gönderiyorum. Kendisi, taslakların hazırlanmasındaki sorumluluğu tek başına üstlendi ve hem tarz hem de içerik konusunda sürekli önerilerde bulundu. Bu kitap üzerindeki çalışmaların, normal yaşam akışımızda neden olduğu bazen ciddi kesintilere göğüs gerdığı için de kendisine teşekkür etmek isterim. Bu kitabı, torunlarıma adıyor ve onları bize verdikleri için ve çok daha fazlası için oğullarım Mark ve Robin'e ve gelinlerim Jessie ve Helen'e teşekkür ediyorum.

ANDY HEYWOOD

YAYIN HAKLARI İÇİN TEŞEKKÜR

Yazar ve yayıncılar, yayın hakları kapsamında görsel materyallerin kullanımına izin verme nezaketi gösteren aşağıdaki kurum ve kişilere teşekkür eder (parantez içindeki isimler, fotoğrafların konusunu belirtmektedir):

Press Association, ss. 14, 16, 17, 20, 34, 43, 59, 69, 77, 91, 105, 107 (Ben Bernanke), 108, 131, 144, 192, 197, 200, 228, 232, 242, 245, 259, 261, 265, 292, 323, 335, 375, 380, 403, 404, 421, 443, 466, 504; Alamy, ss. 55, 255; Getty Images, ss. 58, 107 (Alan Greenspan), 153, 334, 408; Ohio State University, s. 74; Saltzman Institute for War and Peace Studies, Columbia University, s. 60; The People's

History Museum, s. 71; Ann Tickner, s. 76; Library of Congress, ss. 85 (Adam Smith), 185 (Marcus Garvey), 438 (Woodrow Wilson); Immanuel Wallerstein, s. 100; Soros Fund Management LLC, s. 107 (George Soros); Dan Deitch, ss. 107 (Paul Krugman), 468; Herman Daly, s. 107; Robert Cox, s. 120; Roland Robertson, s. 144; A. Rusbridger, s. 144 (Saskia Sassen); Bill Brydon, s. 144 (Jan Aart Scholte); Grzegorz Lepiarz, s. 144 (Zygmunt Bauman); Naomi Klein, s. 146; David Gellner, s. 165; Benedict Anderson, s. 165; The Library of the London School of Economics and Political Science, s. 213; Tom Fitzsimmons, s. 215; John Mearsheimer, s. 235; Mary Kaldor, s. 250; Dvora Lewy, s. 250 (Martin van Creveld); Center for a New American Security, s. 250 (David Kilcullen); Jon R. Friedman, s. 258; Columbia Law School (photo by Jon Roemer), s. 375 (Jagdish Bhagwati); Susan George, s. 375; The Earth Institute, s. 375 (Jeffrey Sachs); Janet Biehl, s. 404 (Murray Bookchin); Rachel Basso, s. 404 (Carolyn Merchant); Vandana Shiva, s. 404; Courtesy of IDCE Department at Clark University, s. 428 (Cynthia Enloe); Jean Bethke Elshtain, s. 428; Courtesy of Woodrow Wilson School of Public and International Affairs, Princeton University, s. 435; Audiovisual Library of the European Commission (©European Union, 2010), s. 496; Peter Haas, s. 487; International Political Science Association, s. 487 (Karl Deutsch); Francis Fukuyama, s. 513; Jon Chase/ Harvard Staff Photographer, s. 514; Mary Bull, s. 517 (Hedley Bull); Gabriele Wight, s. 517 (Martin Wight); Terry Nardin, s. 517.

Yazar ve yayıncılar, diğer yayın hakkı materyallerinin kullanımına izin verme nezaketi gösteren aşağıdaki kurum ve kişilere teşekkür eder:

Palgrave Macmillan ve The Guilford Press, *Harita 7.1 1973'ten Beri Küresel Göç Akışları*: orijinal olarak *The Age of Migration*, (Castles ve Miller, 2009) kitabında *Harita 1.1 1973'Ten Beri Küresel Göç Akışları* şeklinde yayınlanmıştır.

Palgrave Macmillan, *Harita 20.1 Avrupa ve Avrupa Birliği Üyeliği*: orijinal olarak *European Union Enlargement*, (Nugent [ed.], 2004) kitabında *Avrupa Birliği'nin Üye Devletlerinin ve Başvuran Ülkelerin Haritası* olarak yayınlanmıştır.

Palgrave Macmillan, *Tablo 19.1 Küresel Politikayla İlgili Rakip Modeller*: orijinal olarak *International Organization* (Rittberger ve Zangl, 2006) kitabında *Tablo 12.1 Uluslararası İlişkilerin Dört Modeli* olarak yayınlanmıştır.

Bütün yayın hakkı sahipleriyle temas kurmak için her türlü çaba gösterilmiştir. Fakat kastî olmayan bir şekilde herhangi bir yayın sahibi atlanmışsa bu kitabın yayıncıları en erken fırsatta gerekli düzenlemeleri yapmaktan mutluluk duyacaklardır.

Oliver, Freya, Dominic ve Toby'e...

KÜRESEL SİYASETLE TANIŞMA

1.

bölüm

‘Sâdece bağlan!’

E. M. FORSTER, *HOWARDS END*, 1910

Dünya siyasetini incelemeye nasıl yaklaşmalıyız? Dünyayı en iyi şekilde nasıl anlayabiliriz? Dünya siyaseti geleneksel olarak *uluslararası* paradigma temelinde anlaşılır. Buna göre devletler (genellikle ‘uluslar’ olarak algılandığı için ‘uluslararası’ diyoruz) dünya siyasetinin temel yapı taşlarıdır ve dünya siyasetinin özünü temelde devletlerarası ilişkiler oluşturur. Bu durum, devletlerin birbiriyle nasıl etkileştiğini anlarsak dünya siyasetinin işleyişini de anlayabileceğimiz anlamına gelir. Fakat 1980’lerden beri bir küreselleşme paradigması popüler olmuştur. Bu paradigma, son dönemlerde küresel bağlantılar ve karşılıklı bağımlılığın gelişimiyle dünya siyasetinin dönüştüğü inancına dayanır. Buna göre dünya artık birbirinden kopuk devlet veya birimlerin bir araya gelmesiyle değil, bütünleşmiş tek bir dünya olarak işlemektedir. Bu kitapta anlaşıldığı şekliyle küresel siyaset bu rakip paradigmalar arasında bir yol bulmaya çalışmaktadır. Hem devlet ve ulusal hükümetleri dünya siyasetinin dışında görmek, hem de devletlerin önemli sayıda sorunlar konusunda artık küresel karşılıklı bağımlılık bağlamında hareket ettiğini inkâr etmek aynı derecede anlamsızdır. Bununla birlikte siyaset hangi anlamda küreseldir? Küreselleşme nasıl ve ne derece dünya siyasetini değiştirmiştir? Küresel siyasete dâir algılarımız, aynı zamanda dünyayı yorumlamamıza yarayan farklı teorik mercekleri, yani dünyayı görmenin farklı yollarını dikkate almak zorundadır. Küresel siyasete ilişkin olarak ana akım perspektiflerle eleştirel perspektifler arasındaki fark spesifik olarak nedir? Son olarak, dünya aynı kalmamakta inat etmektedir. Dolayısıyla küresel siyaset, süregiden ve kimilerine göre hızlanan bir değişim alanıdır. Fakat küresel siyasetin bazı yönleri yine de süreklilik arz eden bir karakterdedir. Küresel siyasette süreklilik ve değişim arasındaki denge nasıldır?

ÖN BİLGİ

- Küresel siyasetle kastedilen nedir?
- Uluslararası politika nasıl küresel siyasete dönüşmüştür?
- Küreselleşmenin dünya siyaseti açısından sonuçları nelerdir?
- Küresel siyasete dâir ana akım yaklaşımlarının eleştirel yaklaşımlardan farkı nedir?
- Küresel siyaset, güç, güvenlik ve adalet sorunlarıyla ilişkili olarak son yıllarda nasıl değişmiştir?

TEMEL MESELELER

KAVRAM

Siyaset

En geniş anlamıyla siyaset, insanların altında yaşadıkları genel kuralları yapma, koruma ve değiştirmeye yönelik yürüttükleri eylemleri ifade eder. Siyaset, çatışma ve işbirliği olgularıyla ayrılmaz bir biçimde bağlantılıdır. Bir yanda rakip görüşlerin, farklı isteklerin, birbiriyle yarışan ihtiyaçların ve karşıt çıkarların varlığı, insanların altında yaşadıkları kurallar hakkında görüş ayrılıklarını garanti eder. Diğer taraftan insanlar, bu kuralları etkilemek veya uygulanmasını garanti altına almak için diğerleriyle işbirliği yapmaları gerektiğinin farkındadır. Bununla birlikte siyaset öz itibarıyla tartışmalı bir kavramdır (Gallie 1955/56). Yönetme sanatı, genel olarak kamu işleri, uzlaşmazlıkların şiddet-dışı çözümü, güç ve kaynakların dağıtımı gibi çeşitli şekillerde tanımlanmıştır (Heywood, 2007).

Küreselleşme: Yaşamlarımızın, giderek bizden çok uzaklarda alınan kararlar ve gerçekleşen olaylar tarafından şekillendirilmesi anlamına gelen karmaşık karşılıklı bağlantımlılık ağlarının ortaya çıkışı.

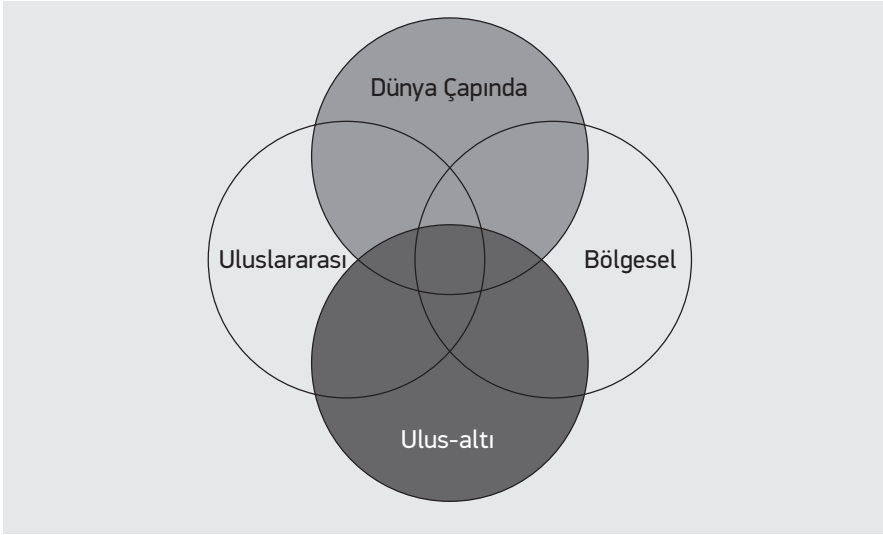
Devlet: Tanımlı bir ülke sınırları içerisinde egemen yetki alanı oluşturan siyasî bir birliklik.

KÜRESEL SİYASET NEDİR?

İSMİN ANLAMI NEDİR?

Neden ‘küresel siyaset’? Siyasetin küresel hâle gelmesi ne anlama gelir? ‘Küresel’ siyasetin ‘uluslararası’ siyasetten farkı nedir? ‘Küresel’ sözcüğü, küresel siyasetle ilgili olarak oldukça farklı sonuçlar doğuran iki anlama gelir. İlk olarak küresel, gezegensel (sadece bölgesel ya da ulusal değil) öneme sahip ve *dünya çapında* demektir. Aslında küre, dünyadır. Bu anlamda küresel siyaset, ulusal ya da bölgesel değil küresel düzeyde yürütülen siyaseti ifade eder. Siyasetin küresel veya dünya çapındaki boyutunun son yıllarda daha önemli hâle geldiği şüphesizdir. BM gibi evrensel üyeliğe yaklaşan bazı uluslararası örgütlerin sayısında artış görülmektedir. Dünyanın bütün bölgelerini ve dolayısıyla bütün insanları gerçekten ya da potansiyel olarak etkileme anlamında giderek artan sayıda siyasî sorun, küresel nitelik kazanmıştır. ‘Küresel’ soruna genellikle tipik bir örnek olarak görülen çevre sorunları bu duruma özellikle uymaktadır, çünkü doğa, her şeyin her şeyi etkilediği birbiriyle bağlantılı bir bütün olarak çalışır. Uluslararası ticaret sisteminin dışında kalan ve dış yatırımlar ve finans piyasalarının bütünlüğünden etkilenmeyen ülke sayısının giderek azaldığı bir ‘küresel ekonomi’ ya da ‘küresel kapitalizm’den söz etmenin sıradanlaştığı ekonomi için de aynı durumun geçerli olduğu hep söylenir. **Küreselleşme** teorisyenlerine göre, küresel karşılıklı bağlantıların artmasına yönelik bu eğilim, yalnızca modern durumu tanımlayan bir nitelik olmayıp aynı zamanda siyasete dair ‘sınırsız’ ve ‘gezen-ötesi’ bir yaklaşım benimseyerek geleneksel öğrenme sürecinin yeniden düşünülmesini gerektiren bir durumdur.

Bununla birlikte siyasetin ve dolayısıyla aslında her şeyin, her parça ya da ‘birim’in bölünmez bir küresel bütün içinde hızla hazmedildiği bir karşılıklı bağlantımlılık girdabına yakalanması, uzun süre devam etmesi zor bir durumdur. ‘Sınırsız bir dünya’da yaşadığımız iddiası ya da **devletin** sonunun geldiği veya egemenliğin anlamsızlaştığı savları (Ohmae 1990, 1996) açık bir biçimde hayâlperest fikirlerdir. Küresel düzeydeki siyaset, mâkûl hiçbir anlamda ulusal, yerel ve hatta diğer hiçbir düzeyin ötesine geçmemiştir. Bu nedenle küresel siyaset kavramı, bu kitapta kullanıldığı şekliyle ‘küresel’ sözcüğünün ikinci anlamına yaklaşır. Bu bakımdan küresel, *kapsamlı* demektir ve sadece bir bütün olarak sistemi değil, sistem içerisindeki *bütün* unsurları ifade eder. Böylece küresel siyaset, sadece küresel düzeyde değil, aynı zamanda ve daha da önemlisi bütün düzeylerde (dünya çapında, bölgesel, ulusal, ulus-altı vb.) cereyan eder (bkz. Şekil 1.1). Bu açıdan küresel siyasetin gelişimi, uluslararası politikanın tarihin çöplüğüne gönderilmesi gerektiği anlamına gelmez. Aksine ‘küresel’ ve ‘uluslararası’ birlikte vardır: birbirlerini tamamlarlar ve birbirine rakip veya uyumsuz anlayışlar olarak görülmemelidir.

Şekil 1.1. Küresel Siyasetin Boyutları

Bu kitapta benimsenen yaklaşım, hem artık önemsiz oldukları için devlet ve ulusal hükümetleri bir kenara itmenin hem de çok sayıdaki konuda devletlerin küresel karşılıklı bağımlılık bağlamında hareket ettiklerini inkâr etmenin aynı derecede mantıksız olduğunun farkındadır. Başlık olarak *Küresel Siyaset* kavramının seçilmesi, hem devletlerin içinde ve aralarında olanların geçmişte hiç olmadığı kadar birbirini etkilediği, hem de siyasetin artan bir kısmının artık devletler aracılığıyla ve devletlerin içinde gerçekleşmediği olgusunu ifade etmek içindir. Bu itibarla kitap, geleneksel olarak Uluslararası İlişkiler altında yapılan çalışmaların sınırlarını aşarak diğer sosyal bilimlerin konu ve temalarını dikkate alan disiplinlerarası bir yaklaşım benimseme olanağı yaratmış ve böylece daha geniş bir tartışma ve görüş yelpazesini ele almıştır. Fakat aynı zamanda, konuyla ilgili araştırma ve teori geliştirme çabalarının çoğunun yapıldığı alan olan Uluslararası İlişkiler, son dönemde disiplindeki teorik gelişmeler ışığında özellikle dikkate alınmıştır.

ULUSLARARASI POLİTİKADAN KÜRESEL SİYASETE

‘Uluslararası politika’ hangi şekillerde ‘küresel siyasete’ dönüşmüş ve bu süreç ne denli ilerlemiştir? Son dönemde dünya siyasetinin ana hatları nasıl değişmiştir? En önemli değişiklikler arasında aşağıdakiler sayılabilir:

- ▶ Dünya sahnesinde yeni aktörler
- ▶ Artan karşılıklı bağımlılık ve karşılıklı bağlanmışlık
- ▶ Küresel yönetim eğilimi

KAVRAM

Egemenlik

Egemenlik, devletin ülkesi üzerindeki kanunların tek yapıcısı olma iddiasında yansımalarını bulan üstün ve sorgulanamaz **otorite** ilkesidir. Bazen ‘devlet egemenliği’ veya ‘ulusal egemenlik’ olarak da anılan *dış* egemenlik, devletin dünya sahnesinde bağımsız ve özerk olarak hareket edebilme kapasitesini ifade eder. Bu, devletlerin yasal anlamda eşit olduğu ve devletin toprak bütünlüğü ve siyasî bağımsızlığının dokunulmazlığı anlamına gelir. *İç* egemenlik, devletin üstün gücü ve otoritesinin yeriyle ilgilidir. Bununla birlikte egemenlik kurumu, hem yeni egemenlik fikirleri (‘ekonomik’ egemenlik ve ‘gıda’ egemenliği gibi) ortaya çıktıkça hem de egemenlik yeni şartlara (‘ortak’ egemenlik ve ‘sorumlu’ egemenlik gibi) uyum sağladıkça gelişmekte ve değişmektedir.

Otorite: Kabûl edilmiş bir itaat görevi temelinde başkalarının davranışlarını etkileme *hakkı* veya meşruiyet örtüsü altında güç.

Odak Konusu

Uluslararası İlişkiler: ‘Büyük Tartışmalar’

Uluslararası ilişkiler akademik disiplini, arkasındaki itici güç olan kalıcı bir barışın tesisi için yol bulma arzusuyla Birinci Dünya Savaşı’ndan (1914-1918) sonra ortaya çıktı. Disiplinin odak merkezinde devletlerarası ilişkilerin çalışılması olmuş ve bu ilişkiler geleneksel olarak ve genelde diplomatik, askerî ve stratejik manâda anlaşılmıştır. Fakat zamanla, disiplinin doğası ve odak merkezi, özellikle ‘büyük tartışmalar’ olarak bilinen bir dizi tartışmayla önemli ölçüde değişmiştir.

- Birinci ‘büyük tartışma’, 1930’lar ve 1950’ler arasında, barışçı işbirliği olasılığını vurgulayan liberal enternasyonalcilerle kaçınılmaz güç politikalarına inanan realistler arasında gerçekleşmiştir. 1950’lere gelindiğinde realizm, disiplin içerisinde hâkimiyeti ele geçirmiştir.
- İkinci ‘büyük tartışma’ 1960’larda **davranışsalci-**

larla gelenekselciler arasında, uluslararası ilişkilere dâir objektif yasalar geliştirmenin mümkün olup olmadığı konusunda olmuştur.

- Bazen ‘paradigmalar arası tartışma’ olarak da bilinen üçüncü ‘büyük tartışma’, 1970’ler ve 1980’lerde bir tarafta realistler ve diğer tarafta uluslararası ilişkileri ekonomik terimlerle yorumlayan Marksistler arasında gerçekleşmiştir.
- Dördüncü ‘büyük tartışma’ 1980’lerde başlamıştır ve teoriyle gerçeklik arasındaki ilişki (‘Hepsi Düş mü?’ başlığına bakınız, s. 108) hakkında pozitivistlerle post-pozitivistler arasındadır. Bu tartışma, Uluslararası ilişkiler içerisinde sosyal inşacılık, eleştirel teori, post-yapısalcılık, post-sömürgecilik, feminizm ve yeşil siyaset gibi yeni eleştirel bir grubun etkisini artırmasının bir yansımasıdır.

Devlet ve Yeni Küresel Aktörler

Dünya siyaseti geleneksel olarak uluslararası kavramlarla algılanır. Ülke temelli siyasî birimler arasında daha kapsamlı bir çatışma ve işbirliği örüntüsü olgusu tarih boyunca var olsa da, İngiliz filozof ve yasal reformcu Jeremy Bentham (1748-1832) tarafından *Ahlâkın ve Yasamanın İlkeleri* (*Principles of Morals and Legislation*, 1789) eserinde kullanılabilecek kadar ‘uluslararası ilişkiler’ terimi türetilmemiştir. Bentham’ın kavramı kullanışı önemli bir değişime işaret ediyordu: 18. Yüzyıl’ın sonlarına doğru ülke temelli siyasî birimler açıkça ulusal bir karakter taşımaya ve aralarındaki ilişkiler de gerçek anlamda ‘uluslar-arası’ bir görünüm kazanmaya başlamıştı. Bununla birlikte modern devletlerin çoğunun ya ulus-devlet olması ya da ulus-devlet olmaya çalışmasına rağmen, dünya sahnesinde etkin bir şekilde hareket edebilmelerine olanak sağlayan şey ulus değil, devlet niteliğine sâhip olmalarıydı. Bu yüzden ‘uluslararası’ siyasetin, ‘devletlerarası’ siyaset olarak tanımlanması daha uygundur. Fakat devlet nedir? 1933 Montevideo Devletlerin Hak ve Yükümlülükleri Konvansiyonu’nda tanımlandığı üzere devlet, dört belirleyici niteliğe sâhip olmalıdır: belirli bir ülke, kalıcı bir nüfus, işleyen bir hükümet ve ‘diğer devletlerle ilişkiye girme kapasitesi’. Bu bakımdan devletler veya ülkeler (bu bağlamda bu terimler birbirinin yerine kullanılabilir), dünya sahnesindeki kilit ve belki de ciddiye alınmaya değer tek aktör olarak kabul edilir. Bu nedenle geleneksel dünya siyaseti yaklaş

Davranışsalcılık: Sosyal teorilerin, yalnızca araştırmaya sayısallaştırılabilir veri sağlayan gözlemlenebilir davranışlar temelinde oluşturulması gerektiği inancı.

Odak Konusu

Westphalia Devlet Sistemi

Westphalia Barışı'nın (1648) modern uluslararası politikanın başlangıcı olduğu genel bir bilgidir. Barış, Orta Avrupa'da Kutsal Roma İmparatorluğu ve Danimarkalılar, Hollandalılar ve hepsinden önemlisi Fransa ve İsveç gibi çeşitli muhalif ülkeler arasında, ilân edilmiş ve edilmemiş bir dizi savaştan oluşan Otuz Yıl Savaşları'nı (1618-1648) sona erdiren bir dizi anlaşmadan oluşuyordu. Geçiş süreci çok daha uzun bir döneme yayılmış olmasına rağmen bu anlaşmalar, ortaçağın örtüşen otoriteler, sadakâtlar ve kimlikler Avrupası'nın modern devlet sistemine dönüşümünü kolaylaştırmıştır.

'Westphalia sistemi' olarak bilinen yapı iki temel ilkeye dayanır:

- Devletler, ülkelerinde olanları bağımsız olarak kontrol etme anlamında egemen yetkilere sâhiptir. Diğer tüm kurumlar ve ruhanî ya da dünyevî gruplar dolayısıyla devlete tâbidir.
- Devletler arasında ikili ya da çok-taraflı ilişkiler, tüm devletlerin egemen bağımsızlığının kabûlü çerçevesinde yapılandırılmıştır. Dolayısıyla devletler yasal anlamda eşittir.

ımı **devlet-merkezli** olarak görülür ve uluslararası sistem genellikle **devletler sistemi** olarak tanımlanır. Uluslararası politikaya dâir bu bakış açısının kökenleri, genellikle devletin ayırt edici özelliği olarak egemenlik ilkesini kabûl eden Westphalia Barışı'na (1648) kadar geri götürülür. Bu yüzden devlet egemenliği, uluslararası politikanın temel düzenleyici ilkesine dönüşmüştür.

Bununla birlikte devlet-merkezli dünya siyaseti yaklaşımını sürdürmek giderek zorlaşmaktadır. Bunun nedeni, kısmen devletleri dünya sahnesinde tek önemli aktör olarak görmenin artık mümkün olmamasıdır. Ulus-ötesi şirketler (*transnational corporations – TNCs*), hükümet-dışı örgütler (*non-governmental organizations – NGOs*) ve devlet-dışı diğer birçok yapılanma etki yaratmaya başlamıştır. Gruplar ve El Kaide'den kapitalizm karşıtı hareketler, Greenpeace, Google, General Motors ve Papalık'a kadar bir yelpazeye yayılan örgütler farklı yollarla ve değişen derecelerde dünya siyasetini şekillendirmeye yardımcı olmaktadır. Gerçekten de 1970'lerden itibaren çoğulcu teorisyenler dünya siyasetinin **karma-aktör modelini** savunmuşlardır. Fakat dünya sahnesindeki çok sayıda aktör arasında sâdece tek bir kategoriyi oluşturduğu genellikle kabûl edilse de, devlet ve ulusal hükümetler en önemli aktörler olmaya devam etmektedir. Örneğin hiçbir TNC veya NGO, devletin sınırları içerisinde düzeni ifa etme yeteneği veya askerî olarak diğer devletlerle baş edebilme yeteneği anlamında, zorlayıcı gücüyle rekabet edemez. (Devletin değişen rol ve önemi 5. Bölüm'de ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir).

Devlet-merkezcilik: Dünya sahnesi ve iç politikaya devleti temel aktör olarak alan bir siyasi analiz yaklaşımı.

Devletler sistemi: Devletler arasında düzenin ve tahmin edilebilirliğin ölçütünü oluşturan ilişkiler örüntüsü.

Karma-aktör modeli: Devletlerin ve ulusal hükümetlerin rolünü inkâr etmeden, uluslararası politikanın çok daha geniş çıkar ve grup yelpazesi tarafından şekillendirildiği teorisi.

~ Küresel Aktörler ~

HÜKÜMETLER VE HÜKÜMET-DIŞI ÖRGÜTLER

Hükümet-dışı örgüt ('Non-governmental organization – NGO'), amaçlarına şiddet içermeyen yöntemlerle ulaşmaya çalışan ticarî olmayan, özel bir grup ya da kurumdur. Dünya Bankası, NGO'yu 'yoksulların çıkarlarını geliştirmek, acılarını azaltmak, çevreyi korumak, temel sosyal hizmetler sunmak veya toplumsal kalkınma için etkinlikler yürüten özel örgütler' olarak tanımlamaktadır. Bu tür kurumların ilk örnekleri, 1787 yılında William Wilberforce tarafından kurulan Köle Ticaretini Yasaklama Topluluğu ve 1863 yılında kurulan Uluslararası Kızılhaç Komitesi'dir. NGO'ların resmen ilk tanınması, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin oluşturulmasının ardından 1948 yılında 41 NGO'ya danışma statüsü veren Birleşmiş Milletler (BM) tarafından olmuştur. Kimi NGO aktivistleri, yalnızca BM tarafından resmen tanınmış olanların 'gerçek' NGO olduğuna inanır. İşlevsel NGO'lar ve dava NGO'ları arasında bir ayırım yapılabilir:

- İşlevsel NGO'ların temel amacı kalkınmayla ilgili projelerin tasarlanması ve uygulanmasıdır; sorun giderme veya kalkınmaya yönelik ya da toplumsal, ulusal veya uluslararası temelli olabilirler.
- Dava NGO'ları belirli bir amacı duyurmak veya savunmak için vardır; bazen tanıtıcı baskı grupları veya kamusal çıkar grupları olarak da adlandırılırlar.

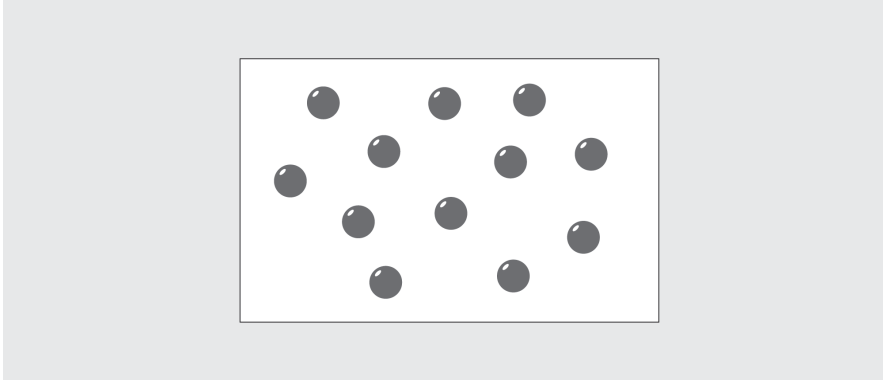
Önemi: NGO'ların sayısındaki istikrarlı artış, 1990'lı yıllarda tam anlamıyla patlamaya dönüşmüştür. 2000 yılına gelindiğinde BM, 1000'in üzerinde gruba danışma statüsü vermiş ve uluslararası NGO'ların

toplam sayısı yaklaşık olarak 30.000'i geçmiştir. Ulusal NGO'lar da dikkate alınırsa bu sayı çok daha fazla büyür: ABD'de tahminen 2 milyon ve Rusya'da 65.000 NGO vardır. Gelişmekte olan bir ülke olarak sâdece Kenya'yı alacak olursak burada da her yıl 2.400 NGO kurulmaktadır. Önde gelen uluslararası NGO'lar devasa örgütlere dönüşmüşlerdir. Örneğin kendini yoksulluğun dünya çapında azaltılmasına adan Care International 100 milyon dolarlık bir bütçeye sâhiptir, Greenpeace'in 2,5 milyon üyesi ve 1.200'den fazla personeli vardır. Amnesty International (Uluslararası Af Örgütü), BM'nin insan haklarıyla ilgili kolundan daha fazla kaynağa sâhiptir. Büyük uluslararası NGO'lar ve bütün olarak NGO sektörünün küresel alanda önemli aktörler olduğuna şüphe yoktur. Ulus-ötesi şirketlerin ekonomik yönlendirme gücüne sâhip olmamalarına rağmen dava NGO'ları, 'yumuşak' gücü ve halk baskısını harekete geçirme konusunda oldukça usta olduklarını kanıtlamışlardır. Bu bakımdan pek çok avantaja sâhiptirler. Bunlar arasında, önde gelen NGO'ların genellikle medyanın arzulu ilgisini çeken toplu protesto ve gösterilerle ilişkili olarak tanınır hâle gelmeleri; tipik olarak fedakâr ve insanî amaçlarının halk desteğini harekete geçirme ve geleneksel siyasetçi ve siyasî partilerin başarmakta zorlandığı ahlâkî bir baskı yaratma konularında onlara güç katması; ve NGO görüşlerinin, uzman ve akademisyenlerin görüşlerine başvurulması temelde güvenilir ve tarafsız olarak algılanması sayılabilir. İşlevsel NGO'lar, kendi açılarından uluslararası yardımların yaklaşık %15'ini sağlar ve genellikle hükûmetsel, ulusal veya

uluslararası kurumların yapabileceğinden daha yüksek bir hızla olaylara tepki verip daha yüksek bir işlevsel verimlilik gösterirler. Sorun giderme ve kalkınma amaçlı NGO'lar, aynı zamanda ulusal hükûmetler ve hatta BM'nin istemediği siyasal olarak hassas alanlarda da etkinlik gösterebilirler. Bununla birlikte NGO'ların yükselişi ciddi derecede siyasî görüş ayrılıklarına neden olmuştur. NGO'ları destekleyenler, onların küresel siyaset için yararlı olduğunu ve onu zenginleştirdiğini ileri sürerler. Ulus-ötesi şirketlerin etkisine meydan okuyarak sermayenin gücünü dengelerler; küreselleşme sürecinin güçsüzleştirdiği halk veya grupların çıkarlarını dile getirerek küresel siyaseti demokratikleştirirler; halkların yurttaşlık sorumluluğu duygularını geliştirerek ve hatta küresel vatandaşlığı savunarak ahlâkî bir güç oluştururlar. Bu açılardan, doğmakta olan küresel sivil toplumun hayatî bir unsurudurlar. Fakat eleştirmenler, NGO'ların özgün demokratik referanslara sâhip olmayan, genellikle küçük bir deneyimli uzman grubunun görüşlerini ifade eden ve kendi başına iş yapan gruplar olduğunu savunur. Medyada ilgi çekmek, destek ve mâlî kaynak sağlamaya yönelik girişimler adına abartılı taleplerde bulunan NGO'lar, kamuoyu algılarını ve politika gündemini çarpıtmakla suçlanır. Son olarak NGO'lar, dışlanmamak adına kendi ilkelerinden ödün verme, 'ana akıma uyum sağlama' ve aslında özünü kaybeden toplumsal hareketlere dönüşme eğilimindedir. (NGO'ların etki ve önemi 6. Bölüm'de ele alınmaktadır).

Artan Karşılıklı Bağımlılık ve Karşılıklı Bağlanmışlık

Uluslararası politikayı incelemek demek, geleneksel olarak bir grup devlet arasında bölünmüş uluslararası sistemin yansımalarını incelemek anlamına gelmiştir. Üstelik bu devletler, egemenlik sayesinde bağımsız ve özerk birimler olarak görülmüştür. Genellikle bu devlet-merkezli yaklaşıma örnek olarak, 1950'ler ve sonrasında uluslararası ilişkiler düşüncesine hâkim olmuş ve özellikle realist teoriyle ilişkili 'bیلardo topu modeli' olarak bilinen model gösterilir. Buna göre devletler, geçirimsiz, içe kapanık ve birbirini dışsal baskılarla etkileyen bیلardo topları gibidir. Dolayısıyla devlet-sistemiyle etkileşen egemen devletler, Şekil 1.2'deki gibi birbiriyle çarpışan ve masa üzerinde hareket eden bir grup bیلardo topu gibi davranır. Bu bakımdan devletlerarası etkileşimler veya 'çarpışma'lar, devletin temel kaygılarının güç ve hayatta kalma olduğu varsayımının bir yansıması olarak genellikle askerî ve **güvenlik** konularıyla bağlantılıdır. Böylece uluslararası politika, büyük ölçüde devlet etkileşimlerinin temel şeklinin **diplomasi** ve muhtemelen askerî harekât olduğu savaş ve barış sorunları etrafında yürütülür.

Şekil 1.2. Dünya Siyasetine Dâir Bیلardo Topu Modeli

Dünya siyasetine dâir biliarde topu modelinin iki önemli sonucu vardır. İlk olarak bu model, devletin düzeni koruma ve sınırları içerisinde düzenlemeler yapmayla ilgili role sâhip olduğu iç siyasetle, devletlerarası ilişkileri ilgilendiren uluslararası politika arasında net bir ayrım anlamına gelir. Bu anlamda egemenlik, biliarde topunun 'dışarısı' ile 'içerisini' birbirinden ayıran sert kabuğudur. Kısacası, sınırlar önemlidir. İkinci olarak model, uluslararası sistemde çatışma ve işbirliği örüntülerinin büyük ölçüde devletlerarası güç dağılımı tarafından belirlendiği anlamına gelir. Böylece devlet-merkezli teorisyenler, her devletin egemen bir varlık ve devletlerin resmen ve yasal olarak eşit olduğunu belirtmelerine rağmen aynı zamanda bazı devletlerin diğerlerinden daha güçlü olduğunu ve aslında güçlü

KAVRAM

Büyük Güç

Büyük güç, hiyerarşik devletler sisteminde diğerleri arasında en güçlü olarak değerlendirilen devlettir. Büyük gücü tanımlama kriterleri tartışmaya açıktır, fakat genellikle dört koşul tanımlanabilir: (1) Büyük güçler, güvenliklerini sağlama ve potansiyel olarak diğerlerinin davranışlarını etkileme kapasitesine sâhip olup, askerî yetenekler açısından birinci sınıf ülkelerdir. (2) Bu ülkeler ekonomik olarak güçlüdür, fakat ekonomik güç, büyük güç statüsü elde etmek için gerekli fakat yeterli olmayan (Japonya gibi) bir koşuldur. (3) Sadece bölgesel değil, küresel çıkar alanları vardır. (4) Aktif dış politika izlerler ve uluslararası ilişkilerde sadece potansiyel değil gerçek anlamda etkiye sâhiptirler. Bu yüzden ABD, yalnızcılık döneminde büyük güç değildi.

Güvenlik: Tehlikeden uzak olma ve tehditlerin yokluğu. Güvenlik, 'ulusal', 'uluslararası', 'küresel' veya 'insanî' terimlerle algılanabilir.

Diplomasi: Savaşa başvurmadan sorunları çözmeye çalışan devletler arasındaki müzakere ve iletişim süreci ve dış politika aracıdır.

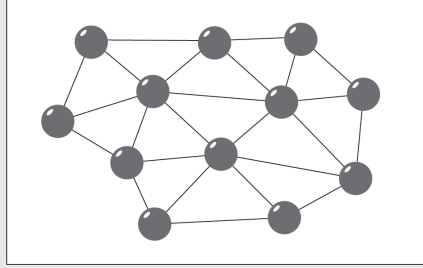
KAVRAM

Karşılıklı Bağımlılık

Karşılıklı bağımlılık, her birinin diğerinin aldığı kararlardan etkilendiği iki taraf arasındaki ilişki biçimini ifade eder. Karşılıklı bağımlılık, karşılıklı etki, hatta söz konusu taraflar arasında karşılıklı savunmasızlık hissinden doğan kabaca bir eşitlik anlamına gelir. Dolayısıyla karşılıklı bağımlılık, genellikle dünya siyasetindeki işbirliği ve bütünleşmeye yönelik eğilimlerle ilişkilendirilir. Keohane ve Nye (1977), realist uluslararası siyaset modeline alternatif olarak 'karmaşık karşılıklı bağımlılık' fikrini geliştirmiştir. Bu kavram, aşağıdaki durumların derecesine vurgu yapar: (1) devletlerin otonom uluslararası aktörler olmaktan çıkması, (2) ekonomik ve diğer sorunların dünya siyasetinde daha belirgin hâle gelmesi ve (3) askerî gücün daha az güvenilir ve daha az önemli bir siyaset seçeneği hâline gelmesi.

Ulus-ötesi: Ulusal hükümet veya devlet sınırlarını hiç dikkate almayan veya az alan olay, insan, grup ve örgütlerin oluşturduğu bir düzen. 'Uluslararası' veya 'çok-ulusludan' farklı olarak ulus-ötesi.

devletlerin bazen zayıfların işlerine müdahale ettiğini de kabûl ederler. Zaten bütün bilardo topları da aynı büyüklükte değildir. Uluslararası politika çalışmalarının geleneksel olarak ve özellikle 'büyük güçler' olarak bilinen ülkelerin çıkar ve davranışlarıyla ilgilenmesinin nedeni budur.

Şekil 1.3 Dünya Siyasetine Dâir Örümcek Ağı Modeli

Bununla birlikte bilardo topu modeli son dönem eğilim ve gelişmeler konusunda baskı altında kalmaya başlamıştır. Bunlardan ikisi özellikle önemlidir. Birincisi, sınır-ötesi ve **ulus-ötesi** insan, mal, para, bilgi ve fikir hareket ve etkileşimlerinin önemli derecede artmasıdır. Diğer bir deyişle, devlet sınırlarının artan bir şekilde daha geçirgen hâle gelmesi, geleneksel ulusal/uluslararası veya iç/dış ayrımının sürdürülmesini giderek zorlaştırmıştır. Bu eğilim, bir sonraki ana başlıkta ele alınacağı gibi özellikle küreselleşmeyle ilişkilendirilmiştir. Birinciyle bağlantılı ikinci gelişme, devletlerarası ilişkilerin gelişen bir karşılıklı bağımlılık ve karşılıklı bağlanmışlıkla tanımlanmaya başlamasıdır. Ekonomik büyüme ve refahın geliştirilmesi, küresel ısınmaya çare arayışı, kitle imha silâhlarının yayılmasını durdurma ve salgın hastalıklarla başa çıkma gibi sorumluluklar, ne kadar güçlü olursa olsun hiçbir devletin tek başına başaramayacağı görevlerdir. Devletler bu durumlarda, kolektif çaba ve güçlerine dayanarak birlikte çalışmaya mecburdur. Keohane ve Nye'a göre (1977) böyle bir ilişkiler ağı, devletlerin daha yakın ticaret ve diğer ekonomik ilişkiler gibi güçler tarafından işbirliği ve entegrasyona yönlendirildiği bir 'karmaşık karşılıklı bağımlılık' durumu yaratmıştır. Bu durum, 'örümcek ağı modeli' olarak bilinen dünya siyaseti modeliyle açıklanmıştır (bkz. Şekil 1.3). Ancak bu düşünce genişletilebilir. Öncelikle bilardo topu modelinin tamamen yanlış olmadığı ve karşılıklı bağımlılık düzeyinin yerküre üzerinde büyük ölçüde farklılaştığını gösteren, devletlerin açık bir biçimde askerî-stratejik çatışmalarla sarmalanmış olduğu dünyanın bazı bölgeleri ve özellikle Orta Doğu'dan söz edebiliriz. İkinci olarak, karşılıklı bağımlılık hiçbir şekilde yalnızca barış, işbirliği ve entegrasyonla ilişkilendirilemez. Karşılıklı bağımlılık, simetrik değil, barış ve uyum yerine baskı ve çatışmaya yol açacak biçimde asimetrik olabilir.

Uluslararası Anarşiden Küresel Yönetişime?

Geleneksel uluslararası politika yaklaşımının kilit varsayımı devlet sisteminin **anarşi** bağlamında işlediğidir. Bu varsayım, dış politikanın, siyaset öncesi toplumu ifade eden uluslararası 'doğa hâli' şeklinde işlediği fikrinin bir yansımasıdır. Uluslararası anarşinin sonuçları derin bir anlam taşır. En önemlisi, devletler, çıkarlarını koruyan başka bir gücün yokluğunda **kendi başının çaresine bakmak (self-help)** zorunda kalır. Eğer uluslararası politika kendi başının çaresine bakmaya dayalı bir şekilde işliyorsa bir devletin güç peşinde koşma eğilimi sâdece diğer devletlerin rakip eğilimleriyle sınırlandırılır, bu da çatışma ve savaşın uluslararası politikanın kaçınılmaz özellikleri olduğu anlamına gelir. Bu bakımdan çatışmayı engelleyen tek şey, barışçıl liderlerin diplomatik stratejileri veya şanslı bir tesadüf sonucunda ortaya çıkan **güç dengesi**dir. Bu anarşi imgesi, uluslararası sistemin daha çok 'uluslararası toplum' gibi çalıştığı fikriyle değişmiştir. Böylece Hedley Bull (2002), geleneksel uluslararası anarşi teorisinin yerine 'anarşik toplum' olgusunu geliştirmiştir.

Bununla birlikte, özellikle 1945'ten sonra küresel yönetim ve bazen bölgesel yönetim çerçevesinin ortaya çıkmasıyla birlikte uluslararası anarşi fikri ve hatta daha ılımlı 'anarşik toplum' olgusunun savunulması daha zorlaşmıştır. Birleşmiş Milletler, Uluslararası Para Fonu (International Monetary Fund - IMF), Dünya Ticaret Örgütü (World Trade Organization - WTO) ve Avrupa Birliği gibi örgütlerin artan önemi bunun bir yansımasıdır. Uluslararası örgütlerin sayı ve öneminin artması, güçlü ve zorlayıcı nedenlerle olmuştur. Çarpıcı bir biçimde bu gelişmeler, devletlerin, tek başına hareket ettiklerinde en güçlü devletleri bile şaşırtan özellikle mâliyetli **kollektif ikilemlerle** giderek daha fazla karşılaşmasının bir yansımasıdır. Bu durum, ilk olarak teknolojik savaşın ortaya çıkması ve özellikle nükleer silâhların icadıyla ilişkili olarak gözlemlendi ve o zamandan bu yana mâli krizler, iklim değişikliği, terörizm, suç, göç ve kalkınma gibi sorunlarla pekişti. Bununla birlikte bu eğilimler, uluslararası anarşi fikrinin tamamen anlamsız hâle geldiğini göstermez. Şüphesiz uluslararası örgütler, zaman zaman devletler ve diğer devlet-dışı aktörlerle rekabet ederek dünya sahnesinin önemli aktörleri hâline gelirken bunların etkisi abartılmamalıdır. Her şey bir yana bu örgütler, bir ölçüde üyelerinin yarattığı varlıklardır: üye devletlerin yapabileceklerinden ya da güçlü devletlerin izin verdiklerinden daha fazlasını yapamazlar.

KÜRESELLEŞME VE SONUÇLARI

Hiçbir gelişme, dünya siyasetinin geleneksel devlet-merkezli imajına, küreselleşmenin ortaya çıkışı kadar radikal bir şekilde meydan okumamıştır. Aslında küreselleşme, yaşadığımız dönemin moda sözcüğü olarak görülebilir. Örneğin siyasetçiler arasındaki genel kanı, 21. Yüzyıl'ın 'küresel yüzyıl' olacağıdır. Fakat aslen nedir bu 'küreselleşme'? Gerçekten olan bir şey mi, eğer öyleyse sonuçları neler?

KAVRAM

Küreselleşme

Küreselleşme, yaşamlarımızın, giderek bizden çok uzaklarda alınan kararlar ve gerçekleşen olaylar tarafından şekillendirilmesi anlamına gelen karmaşık karşılıklı bağlanmışlık ağlarının ortaya çıkışıdır. Dolayısıyla küreselleşmenin en önemli özelliği, coğrafi uzaklığın konuyla ilgisinin azalması ve ulus-devletler arasındaki gibi ülkesel sınırların daha az önemli hâle gelmesidir. Fakat küreselleşme, 'yerel' ve 'ulusalın' hiçbir şekilde 'küresele' tâbi olduğu anlamına gelmez. Daha doğrusu küreselleşme, yerel, ulusal ve küresel olayların (ya da belki de yerel, bölgesel, ulusal, uluslararası ve küresel olayların) sürekli etkileşmesi anlamında siyasal sürecin genişleme ve derinleşmesine vurgu yapar.

Anarşi: Sözlük anlamı kuralsızlıktır. Merkezî bir hükümet veya üstün bir otoritenin olmadığı, fakat bunun istikrarsızlık veya kaos anlamına gelmediği bir durum.

Kendi başının çaresine bakma (self-help): Kendi iç veya öz kaynaklarına güvenme. Genellikle devletlerin varlığını devam ettirme ve güvenlik konularına öncelik vermesinin temel nedeni olarak görülür.

Güç dengesi: Genel bir eşitlik yaratma ve bütün devletlerin hegemonik tutkularını törpüleme eğilimi taşıyan ve hiçbir devletin diğerlerine üstünlük sağlayamadığı durum.

Kollektif ikilem: Her çözümün, tek bir devletin hareketi yerine uluslararası işbirliğini zorunlu kılması anlamında devletlerin karşılıklı bağımlılığından kaynaklanan bir sorun.

KAVRAM

Uluslararası Toplum

'Uluslararası toplum' terimi, bir 'toplum'u niteleyen düzenli etkileşim örüntülerini yaratan norm ve kuralların varlığının devletlerarası ilişkileri şekillendirmesini ifade eder. Bu bakış, uluslararası ilişkilerin basit bir 'devletler sistemi' değil, hem kurallarla yönetilen hem de bu kuralların uluslararası düzeni sağladığı anlamına gelen bir 'devletler toplumunun' varlığını ileri sürerek realizmin güç politikası ve uluslararası anarşi vurgusunu değiştirir. Kültürel bağlılık ve toplumsal bütünleşmeyi doğuran temel kurumlar, uluslararası hukuk, diplomasi ve uluslararası örgütlerin etkinlikleridir. Bununla birlikte toplumsal bütünleşmenin kapsamı, büyük ölçüde devletler arasındaki kültürel ve ideolojik benzerliğin kapsamına bağlıdır.

Küresellik: Küreselleşmenin son hâli; küresel ekonomide olduğu gibi tamamiyle karşılıklı bağlantılara sahip bir bütün.

Küreselcilik: Genellikle serbest piyasa kapitalizminin değer ve teorilerine desteği yansıtan ve küreselleşmenin yayılmasına adanmış ideolojik bir proje.

Küreselleşmeyi Açıklamak

Küreselleşme karmaşık, kaypak ve tartışmalı bir kavramdır. Bir süreç, siyaset, pazarlama stratejisi, kötü bir durum veya hatta bir ideolojiyi ifade etmek için kullanılır. Kimileri, bir *süreç* ya da süreçler bütünü olarak küreselleşmeyle (modernleşme gibi -leşme ekiyle biten diğer sözcüklerle ortak dönüşüm veya değişim dinamiklerine vurgu yapan) bir *durum* olan **küresellik** (aynen modernleşmenin modernlik durumunu yaratması gibi küreselleşmenin neden olduğu bir dizi duruma işaret eden) arasında bir ayırım yaparak küreselleşmenin doğası hakkındaki tartışmayı netleştirmeye çalışmıştır (Steger, 2003). Diğerleri **küreselcilik** kavramını, küreselleşmenin, teoriler, değerler ve süreci yönlendiren ve ilerleten varsayımların *ideolojisi* olarak kullandı (Ralston Saul, 2005). Küreselleşmeyle ilgili sorunun onun tekil değil çoğul olmasıdır: tek bir süreç değil, bazen örtüşen, iç içe geçen ve zaman zaman çelişkili ve zıt süreçler bütünüdür. Dolayısıyla küreselleşmeyi tek bir temaya indirgemek zordur. Bununla birlikte, küreselleşme ve aslında küresellikle ilgili çeşitli gelişme ve ifadelerin kökeni altta yatan karşılıklı bağlanmışlık olgusuna götürülebilir. Şekilleri veya etkilerinden bağımsız olarak küreselleşme, daha önce birbiriyle bağlantısı olmayan kişi, topluluk, kurum ve toplumlar arasında bağlantılar oluşturur. Bu yüzden Held ve McGrew (1999), küreselleşmeyi 'dünya çapındaki karşılıklı bağlanmışlığın etkilerinin genişlemesi, yoğunlaşması, hızlanması ve artması' olarak tanımlamıştır.

Küreselleşmenin doğurduğu karşılıklı bağlanmışlık çok-boyutludur ve belirgin ekonomik, kültürel ve siyasal süreçler yoluyla işler. Diğer bir deyişle, küreselleşmenin çeşitli boyutları ya da 'yüz'leri vardır. Küreselleşme teorisyenleri küreselleşmenin belirli yorumlarını savunsalar da bunlar hiçbir şekilde birbirini dışlamaz. Bunun yerine karmaşık ve çok-boyutlu bir olgunun farklı yönlerini temsil ederler. Küreselleşme temelde üç şekilde yorumlanır:

- ▶ *Ekonomik küreselleşme*, ulusal ekonomilerin tek bir küresel ekonominin içine az ya da çok çekildiği bir süreçtir (4. Bölüm'de daha ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir).
- ▶ *Kültürel küreselleşme*, dünyanın belli bir bölgesinde üretilen bilgi, mallar ve imajların, uluslar, bölgeler ve bireyler arasındaki kültürel farklılıkları 'ezme' eğilimindeki küresel akışa dâhil olduğu bir süreçtir (6. Bölüm'de daha kapsamlı tartışılmıştır).
- ▶ *Siyasî küreselleşme*, politika üretme sorumluluğunun ulusal hükümetlerden uluslararası örgütlere geçtiği bir süreçtir (5. Bölüm'de daha ayrıntılı ele alınmıştır).

Küreselleşme: Mit mi, Gerçek mi?

Küreselleşme gerçekten oluyor mu? Küreselleşme zamanımızın moda sözcüğü olsa da etkileri ve önemi konusunda yoğun bir tartışma vardır. Akademisyenler ve diğer toplumsal yorumcuların küreselleşmenin ‘her şeyi değiştirdiği’ konusunda uzlaşmaya varmalarının (yaklaşık olarak 1990’ların ortaları) hemen ardından, ‘küreselleşmenin sonu’ ya da ‘küreselciliğin ölümünü’ (Bisley, 2007) ilân etmek (2000’lerin başları) moda oldu. Küreselleşme tartışmasındaki çeşitli tutumları özetlemeye yönelik en kabûl gören girişim Held *et al.* (1999) tarafından yapıldı. Bu araştırmacılar üç farklı tutum saptadılar:

- Hiper küreselciler
- Şüpheciler
- Dönüşümcüler

Küreselleşmeye ‘inananlar’ arasında hiper küreselciler başı çekiyordu.

Hiper-küreselcilik küreselleşmeyi, 1980’lerden beri yoğunlaşan, derin bir etki yaratan devrimsel ekonomik, kültürel, teknolojik ve siyasal değişimler olarak tanımlar. Bu bakış açısı, enformasyon ve iletişim alanlarındaki dijital devrime, küresel bir mâli sistemin ve dünyanın hemen her yerinden erişilebilir küresel malların ortaya çıkması gibi gelişmelere özel bir vurgu yapar. Gerçekten de hiper küreselcilik, uygun koşulları yaratan teknolojiler ortaya çıktıktan sonra küresel ekonomiyi yaratan güçlerin karşı konulamaz olduğunu düşünen bir tür teknolojik determinizme (belirlenimciliğe) dayanır. Hiper küreselciliğin en çarpıcı resmi, ulus-ötesi güçlerin giderek hâkim olduğu küresel düzende ulusal sınırlar ve bu çerçevede devletlerin önemsiz hâle geldiği bir ‘sınırsız dünya’ (21. Bölüm’de daha ayrıntılı tartışılan) olgusunda yakalanabilir. Bu nedenle küresel bağlamda ‘ulusal’ ekonomik stratejiler neredeyse işe yaramaz. Küresel piyasaların gerekliliklerine direnmek, hem zararlı (ülkeler, ekonomileri küresel ekonomiyle bütünleştiği ölçüde zenginleşir) hem de tamamen boş çabalar. Dolayısıyla hiper küreselciler, piyasaların devlet karşısında kazandığı zafere işaret eden küreselleşmeye yönelik güçlü ve olumlu bir tavır içindedir ve onu ekonomik dinamizm ve dünya çapında büyüyen bir zenginlikle ilişkilendirir.

Bununla birlikte hiper küreselcilik, en az iki açıdan küreselleşmeye dengesiz ve abartılı bir bakış sunar. İlk olarak, siyasetçilerin ‘karşı konulamaz’ ekonomik ve teknolojik güçler tarafından yönlendirilme derecesini abartarak değer, algı ve ideolojik eğilimlerin önemini küçümser. İkincisi, ‘egemenliğin sonu’ ve ‘ulus-devletin sonu’ imgelerinin, küreselleşme mitlerinin (bazen ‘küresel balon’ (*‘globalony’*) olarak da bilinen) bir unsuru olduğu söylenebilir. Her geçen gün karşılıklı bağımlılık ve geçirgenlik bağlamında ve egemenlik-sonrası koşullar altında çalışmak zorunda kalmasına rağmen devletlerin önem ve rolleri azalmamış, değişmiştir. Örneğin devletler, özellikle eğitim ve iş hayatıyla ilgili yetenekleri geliştirerek küresel

Hiper-küreselleşme: Bilgisayar temelli mâlî ticaret, uydu iletişimi ve cep telefonu gibi teknolojilerin ve internete erişimin yaygınlaşmasıyla birlikte, küreselleşmiş, ekonomik ve kültürel yeni örüntülerin kaçınılmaz hâle geldiği görüşü.

Odak Konusu

Küreselleşme Tanımları

- 'Yerel gelişmelerle kilometrelerce uzaktaki olaylar arasında karşılıklı bir şekillendirme olacak biçimde uzak yerleri birbirine bağlayan dünya çapındaki toplumsal ilişkilerin yoğunlaşması' (Giddens, 1990).
- 'Ulusal ekonomilerin, ticaret, doğrudan yabancı yatırımlar, kısa vâdeli sermâye akışları, uluslararası işçi ve genel anlamda insan akışları ve teknoloji akışları yoluyla uluslararası ekonomiyle bütünleşmesi' (Bhagwati, 2004).
- 'Egemen ulus-devletlerin sınırlarının farklı güç, amaç, kimlik ve ağırlara sâhip ulus-ötesi aktörler tarafından sürekli geçilmesi ve zayıflatılmasıyla ortaya çıkan süreç' (Beck, 2000).
- 'Toplumsal ilişki ve alış-verişlerin mekansal örgütlenme biçiminin dönüşümünü somutlaştıran bir süreç ya da süreçler dizisi' (Held et al. 1999).
- 'Toplumsal coğrafyanın, insanlar arasında gezegen ötesi ve ülkeler-üstü bağlantıların güçlenmesiyle dikkat çeken yeniden düzenlenişi' (Scholte, 2005).

ekonomi içindeki rekabetçi niteliklerini artırmaya yönelik stratejiler geliştirirken 'girişimciye' dönüşmektedir. Bölgesel eğitim blokları ve Dünya Ticaret Örgütü (World Trade Organization - WTO) gibi uluslararası örgütler içinde ya da bu örgütler yoluyla çalışırken egemenliklerini paylaşmaya daha istekli hâle gelmektedirler. Son olarak küresel terörizm ve göç örüntüleri hakkında yoğunlaşan endişe, devletlerin iç güvenlik ve ulusal sınırların korunması konularındaki önemini yeniden vurgulamıştır. (Küreselleşmenin devletler açısından doğurduğu sonuçlar 5. Bölüm'de bütünüyle ele alınmıştır.)

Bunun tersine şüpheciler, küreselleşmeyi bir fantezi olarak görerek bütünleşmiş bir küresel ekonomi fikrini benimsememiştir. Onlar ekonomik etkinliklerin çok büyük bir kısmının hâlâ ulusal sınırlar arasında değil içinde gerçekleştiğini ve yüksek miktarda uluslararası ticaret ve sınır-ötesi sermâye hareketinin yeni bir şey olmadığını vurgular (Hirst ve Thompson, 1999). Buna ek olarak şüpheciler, küreselleşmenin piyasa temelli bir ekonomik gündem geliştirmek isteyen siyasetçi ve teorisyenler tarafından ideolojik bir araç olarak kullanıldığını savunur. Bu bakımdan küreselleşme tezi iki büyük avantaja sâhiptir. Öncelikle bazı eğilimleri (daha fazla esneklik, zayıf sendikalar, kamu harcamalarının ve özellikle refahla ilgili bütçelerin denetlenmesi ve iş dünyasına dâir düzenlemelerin azaltılmasına yönelik değişim gibi) kaçınılmaz ve dolayısıyla karşı konulmaz olarak tanımlar. İkinci olarak küreselleşme tezi, bu değişimlerin, küreselleşen eğilimlerin çıkarlarına hizmet ettiği görülebilecek büyük şirketler gibi herhangi bir aktöre bağlı olmadığını ve öznesiz bir sürecin parçaları olduğunu ileri sürer. Bununla birlikte, böyle bir şüphecilik başlangıçtaki küreselleşme teorisyenlerinin abartılı istekliliğini kontrol altına almaya yarasa da, işlerin eskisi gibi yürüdüğü fikrini savunmak da zordur. Mal, sermâye, bilgi ve insanlar dünya üzerinde eskisinden daha özgürce hareket etmektedir ve bunun ekonomik, kültürel ve siyasal yaşam açısından kaçınılmaz sonuçları vardır.

Hiper küreselcilerle şüpheciler arasında bir yere oturan ‘dönüşümcüler’in yaklaşımı, küreselleşme konusunda bir orta yol sunar. Tümüyle ortadan kaldırılmış yerleşik ve geleneksel özelliklerini kaybeden dünya siyasetinin örüntü ve süreçlerinde çok derin değişiklikler olduğunu kabûl eder. Kısacası çok şey değişmiştir fakat her şey değil. Sürecin hem reklamını yapmanın hem de onu kötölemenin çekiciliğine direndiği için en çok kabûl gören küreselleşme yaklaşımı bu olmuştur. Bununla birlikte dünya siyasetinde büyük dönüşümler yaşanmaktadır. Bunlar arasında şunlar sayılabilir:

- ▶ Karşılıklı bağlanmışlığın *büyüklüğü*, sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel etkinlikleri yalnızca ulusal sınırlar arasında değil, potansiyel olarak küresel çapta genişletmiştir. Küreselleşme, *tek* bir dünya sistemine dönüşme konusunda hiç bu derece bir tehdit olmamıştır.
- ▶ Karşılıklı bağlanmışlığın yoğunluğu, göç dalgalarından uluslararası ticaretin büyümesine ve Hollywood filmleri veya Amerikan televizyon programlarına daha fazla erişime kadar yayılan sınır-ötesi ve hatta dünyalar ötesi etkinlikleri gelişen bir büyüklükte artırmıştır.
- ▶ Karşılıklı bağlanmışlık, paranın veya diğer mâlî piyasaların dünyanın başka bölgelerindeki ekonomik gelişmelere neredeyse ânında tepki göstermesini sağlayacak biçimde özellikle bir bilgisayar düğmesi yardımıyla büyük miktardaki elektronik parayı dünya üzerinde hareket ettirmesiyle *hızlanmıştır*.

KÜRESEL POLİTİKAYA YAKLAŞIMLAR

Bununla birlikte küresel siyaseti anlayabilmek için, dünya siyasetini yorumlamakta kullanılan teori, değer ve varsayımları da anlamamız gerekir. Farklı analist ve teorisyenler dünyayı nasıl *görmektedir*? Küresel siyaset konusundaki kilit ‘yaklaşımlar’ nelerdir? Küresel siyaset çalışmalarının teorik boyutları son yıllarda giderek zenginleşmiş ve çeşitlenmiştir. Birbiriyle rekabet hâlindeki teorik gelenekler 3. Bölüm’de ayrıntılı olarak değerlendirilmektedir. Fakat bu giriş, özellikle ‘ana akım’ ve ‘eleştirel’ perspektifler arasında bir ayrım yaparak tartışmanın esas alanlarının haritasını çıkarmaya çalışmaktadır.

ANA AKIM PERSPEKTİFLER

Küresel siyaset konusundaki iki ana akım realizm ve liberalizmdir. Bunların ortak yönleri nelerdir ve hangi anlamda ‘ana akımdırlar’? Realizm ve liberalizm, uluslararası politika alanının ortaya çıkışından beri, çeşitli versiyonlarıyla geleneksel akademik yaklaşımlara hâkim olmaları anlamında ana akım olarak değerlendirilebilir. Realist ve liberal teoriler iki temel açıdan birbirine benzer. İlk olarak her ikisi de temellerini **pozitivizm**de bulur. Bunun anlamı, ‘gerçek’leri ‘değerlerden’ ayırt edebilme yeteneği sayesinde nesnel bilgi üretmenin mümkün olduğudur. Kısacası teorileri ‘gerçek dünya’ ve ‘dışarıdaki’ dünya ile karşılaştırmak mümkündür. Bu yüzden Robert Cox

Pozitivizm: Sosyal ve her tür araştırmanın doğa bilimlerinin yöntemleriyle uyumlu olması gerektiğini savunan teori.

DİZİN

1-9

11 Eylül Olayları (2001) 271, 329, 339, 341, 345, 347–350, 353, 356, 361, 376, 521, 539
'98. Madde anlaşmaları' 417

A

Abbott, P 507
Abdülselem Faraj 249
Aborjin halklar 166, 223, 460
âcil yardım 113, 451
adaptasyon 475
adem-i merkezîleşme 566
âdil ticaret 449, 450
Adorno, Theodor 104
Afganistan 47, 56, 72, 76–79, 98, 161, 215, 234, 245, 249, 253, 265, 271–277, 282, 299–301, 306, 312, 342, 348, 353–360, 375, 382–385, 388, 390, 392, 508, 522, 586
'Af-Pak' politikası 274
Afrika 58, 62, 66, 78, 81, 101, 129, 135, 150, 155, 202, 208–216, 228–232, 236, 241, 244, 275, 278–281, 285, 296, 300, 302, 314, 323, 326, 334, 340, 353, 355, 360, 385, 408, 428, 430–434, 437, 441, 448–453, 471, 477, 483, 505–508, 522, 528–531, 549, 554–557, 564, 567–572, 578, 589, 594, 604, 609
Batı Afrika 219, 568, 571, 578
Doğu Afrika 214, 219
Kuzey Afrika 56, 62, 63, 202, 212, 215
Sahra-altı Afrika 300, 430, 433, 437, 448, 451–453, 484, 528, 554, 555, 589
Afrika Adâlet Divanı 569
Afrika Birliği (AU) 522, 567, 569, 571, 578
Afrika Birliği Kuvveti 385
Afrika Birliği Örgütü (OAU) 569, 578
Afrika'nın Kalkınması Konusunda Yeni

Ortaklık (NEPAD, 2001-) 578
Afrika Yılı (2005) 452
Ahlâkın ve Yasamanın İlkeleri (Bentham, 1789) 30
ahlâkî çoğulculuk 389
ahlâkî görecelilik 238, 240
ahlâkî ilkeler 89, 229, 308, 398, 402
ahlâkî kozmopolitanizm 48, 112, 114
ahlâkî otorite 262, 314, 335, 518, 530, 582
Ahmedinecad, Mahmud 247
AIDS. Bkz HIV/AIDS
Ainley, K 53
'akıllı güç' 263, 264, 275
Allison, G. 170, 350
'Alman Sorunu' 60, 62, 581
Almanya 57–73, 76, 81, 87, 90, 107, 121, 127, 134, 141, 155, 170, 172, 203, 208, 212, 215, 248, 261, 264, 270, 276, 280, 295, 308, 319, 326, 330, 399, 435, 443, 478, 481, 502, 508, 518, 531, 544, 549, 568, 573, 579, 581, 585, 589–593
Batı Almanya 334, 340, 549, 603
Alman Yeşilleri 456
Altı Gün Savaşı (1967) 72, 77, 152, 238, 249, 292, 405
altın değişimi standardı 551
Alt-sınıf 179
Amerika
Güney Amerika 120, 126, 137, 150, 574, 580, 594
Kuzey Amerika 57, 97, 98, 120, 134, 150, 154, 166, 187, 214, 215, 222, 353, 465, 467, 506, 566, 571, 580, 594
Latin Amerika 66, 122, 143, 187, 214, 228, 236, 241, 265, 277–279, 334, 375, 428, 435, 450, 505, 531, 554, 567, 571, 574, 589, 603, 609
Amerika Birleşik Devletleri (ABD) 33, 40–47, 56–60, 63–83, 90, 102, 107, 120–141, 144–146, 155, 158, 160, 164–167, 170–172, 178, 183, 187, 192, 211, 214–218, 221–223, 228, 229, 236–239, 245, 246–253, 257, 261–289, 293, 299–307, 312, 319–337, 343–345, 348–359, 367, 372–376, 380, 384, 392, 399, 400, 404, 408, 413, 416, 422, 426, 432, 435, 443, 448, 450, 469, 474–479, 482–484, 489, 494, 504, 512,

- 515–532, 540, 543–562, 566, 574–582, 587–590, 594, 599–610
- Amerika Devletlerinin Serbest Ticaret Bölgesi (1994-) 574
- Amerikanlaşma 76, 186, 277, 386, 552
- Amerikan yüzyılı/değerleri 269, 278, 605
- ampirik feminizm 492
- ampirik kanıt 500
- Amsterdam Anlaşması 585, 586
- anaerikil 500
- analitik feminizm 108, 490–493, 509
- anarşi 35, 36, 41, 52, 61, 86, 87, 92, 96, 105, 263, 283, 286, 296, 514, 538, 542, 544, 602
- 'anarşik toplum' (Bull) 35, 97, 539
- anarşist gruplar 340
- anayasa 407
- Anderson, B. 205, 209, 220, 567
- anlaşmalar 400
- Annan, K. 381, 388, 404, 409, 511, 521, 527, 533
- anomi (Durkheim) 189
- anti-Amerikancılık 275
- anti-kapitalist hareket 103, 166
- anti-Semitizm 210, 212, 216
- antroposentrizm 460
- apartheid 78, 212, 275, 568, 578
- Aquinas, T. 94, 307–309, 397
- Arap-İsrail çatışması 152, 522
- İsrail-Filistin çatışması 235
- Arap Ligi 567, 569
- Aristo 41, 111, 246, 308
- Arjantin 81, 126, 142, 155, 278, 295, 326, 338, 442, 531, 574, 580, 581
- Arjantin mâlî krizi (1999–2002) 81
- Armstrong, D. 535
- Arrhenius, S. 470
- arz-yönlü ekonomi 159
- Ashton, C. 587
- asimilasyon 216, 218
- asit yağmuru 458
- Askerî Alanda Devrim 303
- askerî baskı 357
- askerî eğitim 357
- askerî fahişelik 504
- askerî güç 46, 79, 91, 266, 277, 285, 296–299, 308, 381, 386, 524, 545
- askerî harcama 47, 141, 160, 281, 546
- askerî teknoloji 292, 315, 599
- Asunción Anlaşması (1991) 574
- Asya 57, 59, 63, 66, 572, 575, 579, 594, 605, 609
- Doğu Asya 81, 122, 124, 236, 319, 437, 441, 452, 505, 507, 551, 571, 577, 595
- Güneydoğu Asya 63, 68, 124, 134, 142, 219, 228, 334, 351, 505, 567, 571, 575, 609
- Orta Asya 212, 222, 282, 484, 577, 578
- Asya-Avrupa Konferansı 588
- Asya değerleri 190, 198, 242, 254, 577
- Asya mâlî krizi 78, 81, 124, 143, 242, 577
- Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC) 567, 571, 574
- 'Asya yüzyılı' 280
- aşamalık 169
- Aşırı Borçlu Fakir Ülkeler Girişimi 450, 452
- atomizm 179
- Augsburg Barışı (1555) 396
- Augustine, St. 307, 308, 309
- Aum Shinryko 345
- Avrasya 56, 484, 571, 578
- avro bölgesi (1999-) 592
- Avro-dolarlar 550
- Avrupa
- Batı Avrupa 66, 72, 122, 166, 223, 269, 306, 334, 347, 505, 526, 550, 591
- Doğu Avrupa 59, 65, 69–75, 82, 91, 127, 131, 157, 215, 222, 232, 265, 266, 268, 282, 302, 306, 319, 332, 375, 435, 589, 603
- Güney Avrupa 589
- Güneydoğu Avrupa 62
- Kuzey Avrupa 465, 472
- Orta Avrupa 31, 57, 62, 122, 212, 396
- Avrupa Adâlet Divanı 583, 588
- 'Avrupa Birleşik Devletleri' 566, 581, 583
- Avrupa Birliği (AB) 35, 51, 73, 78, 96, 99, 154–159, 166, 222, 249, 271, 277–282, 286, 306, 330, 371, 413, 423, 436, 449, 452, 474, 484, 539, 541, 556, 557, 565, 567, 571, 574–595, 601
- Avrupa Birliği: Anayasal Anlaşma (2004) 585, 586
- Avrupa Birliği Anlaşması (Maastricht Anlaşması veya TEU) 574, 579, 582, 585, 589–592
- Avrupa Birliği: Dış İlişkilerden Sorumlu Yüksek Temsilcilik 586
- Avrupa bütünleşmesi 516, 568, 570, 576, 581, 582, 594, 595
- Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET, 1958-) 568, 582, 583, 585, 586, 589, 590
- Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) 72, 75, 571
- Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilâtı (AGİT) 71, 75
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AIHM, Strazburg) 373
- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AIHS, 1950) 371, 373
- Avrupa Komisyonu 588, 590
- Avrupa Konseyi (1949-) 373, 569, 571, 588, 590
- Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT, 1952-) 568, 582, 585, 590
- Avrupa Merkez Bankası 145, 588, 592
- Avrupa merkezcilik 378
- Avrupa-merkezcilik 110
- Avrupa Parlamentosu 588, 590
- Avrupa Savunma Topluluğu (akim durumda) 586
- Avrupa tek pazarı (1993-) 590, 592
- Avrupa Tek Senedi (1986) 582, 583, 585
- Avrupa Topluluğu (AT, 1967) 574, 582, 583, 585, 589, 590
- Avrupa Uyum 512
- Avustralya 59, 126, 155, 166, 171, 214–220, 223, 278, 326, 338, 351, 381, 383, 422, 435, 469, 474, 508, 566, 574, 577
- Aydınlanma 58, 228, 236, 241

B

- Baader-Meinhof 340, 347
bağımlılık teorisi 101
bağlantılılık 181
Bağlantısızlar Hareketi 241
bağlayıcı normlar ve kuralları 563
Bakanlar Konseyi (AB) 222, 583, 588
‘bakım açığı’ 505
Bangkok Deklarasyonu (1993) 242, 379
barış
negatif barış 307
pozitif barış 313
‘barışa karşı suçlar’ 399
‘barışa karşı suçlar’ 399, 410
barış bölgeleri 46, 299, 300
‘barış getirisi’ 329
Barış Gündemi (BM) 525–528
barışı koruma 522–525, 532
barışı uygulama 410, 517, 524
Barış için Ortaklık 306
başarısız devlet 159, 160
Batı Afrika Ekonomik Topluluğu (ECOWAS) 568, 571, 578–580
Batı Afrika Ekonomik ve Para Birliği 578
Batı karşıtlığı 78, 248
Batılılaşma 186, 187, 228, 254, 386
Bauman, Zygmunt 185, 618
‘bebek’ endüstri 123, 559
Beck, U. 185
Belçika 58, 60, 63, 66, 166, 223, 306, 502, 508, 520, 527, 582
beleşçiler 314, 476
belle époque 58
Bentham, J. 30
Berlin Duvarı 72, 73, 264
Berman, P. 248
Bernanke, B. 144
Beşir, Ebu Bekir 351
Betsill, M. 486
Bhagavad Gita 333
Bhagwati, J. 38, 446, 574, 575
Bharatiya Janata Partisi (BJP) 221
Bhopal (1984) 458
bilardo topu modeli 33, 34, 151
bilgi ekonomisi 128, 129, 181
‘bilgisayar savaşı’ 303
bilgi toplumu 129, 179, 181, 185
bireycilik 126, 138, 140, 188, 190, 228, 240, 243, 248, 254
ekonomik bireycilik 188
bireysel haklar 252, 344, 356, 407
Birleşmiş Milletler
Barışı İnşa Etme Komisyonu (2005-) 526
BM Anlaşması 518
BM Günü 518
Çevre Programı (UNEP) 458, 469, 527
Çocuk Fonu (UNICEF) 517, 527, 530
Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) 517, 530
Ekonomik ve Sosyal Konsey (ECOSOC) 517, 519, 528, 530
Genel Kurul 152, 371, 517, 519, 526, 530
Genel Sekreterliği 517, 527, 586
Güvenlik Konseyi 155, 305, 312, 321, 325, 335, 371, 376, 388, 397, 408–413, 416, 517–535, 541
İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (FCCC, 1992) 194, 458, 468, 473
İklim Değişikliği Konferansı (Kopenhag, 2009) 281, 459, 476
İnsan Hakları Konseyi (2006-) 371
İnsan Hakları Ödülü 372
İnsan Hakları Yüksek Komiserliği 371
İnsanî Çevre Konferansı (UNCHE, Stockholm, 1972) 458, 459
Kadın On Yılı (1976–1985) 492
Kalkınma Programı (UNDP, 1965-) 508, 527, 528
Özel Komisyonu (UNSCOM) 329
Şartı 275, 369, 388, 400, 405, 408–410, 517, 520–523, 526, 530, 541
UNTAET 383
biyoloji kaderdir 501
‘biyolojik realizm’ 88
Blackwater (Xe Services) 302
Blair, T. 382, 608
Blitz 305
Blitzkrieg 63, 293
Bloom, M. 362
Bobbitt, P. 157
Bodin, J. 151
Bolivya 574, 580
Bombay bombalı saldırısı (2008) 349
Bookchin, M. 456, 463, 478
borç erteleme 448
borç hafifletmesi 449, 450
borç krizi 432, 440, 592
Bormann, M. 399
Bosna 75, 211, 223, 232, 298–303, 306, 382, 399, 498, 503, 508, 525, 530, 586, 608
Botswana 434
Boulding, K. 172, 457, 598
Boutros-Ghali, B. 527, 528
‘Bölgeler Avrupası’ 167
‘bölgeler dünyası’ 565
bölgesel yargılama yetkisi 154
Brady bonoları (1989) 450
Brahimi Barışı Koruma Raporu (2000) 533
Brandt Raporları 430, 449
Brandt, W. 449
Braudel, F. 137
Braybrooke, D. 169
Brejnev Doktrini 72
Brett, E. 454
Bretton Woods Anlaşması 444, 537, 543, 548, 552
Bretton Woods sistemi 130, 267, 441, 512, 537, 544–548, 563
evrimi 543
ıslahı 557
kuruluş felsefesi 537
sona ermesi 546, 548, 560
Brezilya 45, 126, 142, 155, 194, 257, 278, 326, 437, 451, 477, 479, 482, 508, 529, 531, 549, 551, 557, 561, 566, 574, 580, 592, 609. Ayrıca Bkz BRIC
BRIC ülkeleri (2001-) 45, 279, 281, 561, 562
Bright, J. 95
brinkmanship 71
Brown, C. 53
Brown, M.E. 316
Brundtland Komisyonu 458, 459
Brundtland Raporu 450, 458, 462
Brüksel Anlaşması (1948) 306

Budizm 112, 236, 238, 239, 243, 244, 313, 464
 bulaşma ('contagion') 142
 Bull, H. 35, 97, 323, 539
 Burchill, S. 117
 Burma/Myanmar 63, 66, 181, 385, 391, 577, 579
 Buruma, I. 248
 Bush doktrini 330
 Bush Doktrini 272
 Bush, G.H.W. (1989-1993) 253, 267, 523
 Bush, G.W. (2001-2009) 171, 234, 238, 253, 264, 270-274, 332
 buzul çağ 465
 bürokratik örgütlenme modelleri 168, 170, 175
 'bürokratik siyaset' modeli 170
 bütüncülük 109
 Büyük Bunalım/Buhran (1930'lar) 63, 139-146, 518, 526, 543, 546-548, 561
 Büyük Çöküş (Galbraith, 1955) 140
 Büyük Toplum (Johnson) 550
 Büyümenin Sınırları (Meadows, et al., 1972) 457
 'büyüme olarak kalkınma' 427, 507
 Byers, M. 419

C-Ç

Canlı Yardım Konserleri (1985) 445
 Capra, F. 464
 Care International 33
 Carr, E.H. 64, 89, 91, 183
 Carson, R. 456
 Carter, A. 350
 Castells, M. 165, 181, 182, 185
 caydırıcılık 260
 caydırma 480, 523
 cemaatçilik/toplulukçuluk/komüniter-yanizm 114, 218, 231
 Cemaat-i İslâmî 351
 Cenevre Konvansiyonları 303
 Cenevre Sözleşmeleri (1926) 357, 365, 371
 protokoller (1949; 1977, 2005) 411
 'ceset torbası etkisi' 384
 Cezayir 67, 215, 252, 298, 345, 348,

359, 483, 508
 Cheney, D. 171
 Chiang Mai Girişimi 577
 Chicago Okulu 442
 Chomsky, N. 103, 276, 278, 296, 344, 375
 Chua, A. 219
 Churchill, W. 68, 540, 581, 583
 Cihat 244, 246, 295
 'lidersiz Cihat' 346
 cihatçı terörizm 348
 Cinsiyet Güçlendirme Ölçütü 507, 508
 Cinsiyet Temelli Gelişme İndeksi 507, 508
 Clausen, A.W. 554
 Clausewitz, K. von 297, 298, 304, 315
 Clinton, B. 181, 253, 382, 416, 552
 'CNN etkisi' 381
 Cobden, R. 95
 'Coca Kolonileşme' 186
 Cohen, R. 199
 Cohen-Tanugi, L. 616
 Conrad, J. 340
 Cooper, R. 157, 159, 271, 289, 380, 543
 Cornia, G.A. 435
 Cowen, N. 83
 Cox, M. 289
 Cox, R. 39, 61, 100, 102, 104, 129, 153, 158, 269, 460
 Creveld, M. van 298
 cumhuriyetçi liberalizm 96, 97
 Çad 435, 508, 586
 Çeçenistan 150, 210, 221, 223, 268, 300, 301, 349, 359, 389
 Çek Cumhuriyeti 282, 286, 306, 324, 332, 591
 'çekirdek' devletler 234, 235
 Çekoslovakya 65, 72, 73, 91, 265, 375, 522, 573
 Çernobil (1986) 458
 çevrecilik 456
 çevre merkezlilik 464
 çevresel felâket 600, 610, 611, 615
 çevre vergileri 462
 Çin 45, 55, 56, 63, 68-72, 76, 80-83, 87, 109, 124-127, 131, 143, 146, 155, 160, 181, 190, 208, 210, 214, 217, 221, 234-237,

242, 257, 264, 272, 277-281, 285-289, 312, 321, 328-331, 335, 372, 375, 379, 381, 385, 416, 422, 429, 433-437, 441-443, 451, 469-484, 507, 517-522, 527-531, 549, 557, 561, 574, 577, 579, 590, 592, 597-610, 613-616

Çin Komünist Partisi 280, 281, 606
 'Çin yüzyılı' 278, 279, 605
 Çocuk Hakları Sözleşmesi (1990) 371, 373
 çocuklar 385, 388, 443, 463, 468, 492, 500-502, 506-509
 'çoğunluğun tiranlığı' 367
 çok-kültürcülük 218, 219, 233
 çok-kültürlülük 186, 201, 212, 218-220, 368
 çok-terafıllık 274, 276, 280, 287, 288

D

Daly, H. 144
 'damlama' teorisi 437
 Danimarka 63, 135, 171, 224, 306, 433, 448, 508, 585, 589
 Danimarka'daki karikatürler (2005) 250
 Daoizm 244
 Darfur 385, 391, 522, 529, 569
 Darwin, C. 293, 598
 davranışsalcılık 30
 dayanışma hakları
 'üçüncü nesil' haklar 367
 deflasyon 137, 141
 de Gaulle, C. 583
 değişim oranı 560
 'demir perde' 68
 'demokrasi açığı' 590, 613
 demokratik barış tezi 97, 98, 602
 demokratikleşme 94
 deneysel metot 598
 dengeleme 286
 dengesiz kalkınma 101
 denkleyici güç 191
 Der Derian, J. 106, 303, 599
 'derin bütünleşme' 131
 Derrida, J. 106
 Dessler, A. 486

detant (yumuşama) 71
 Deutsch, K. 568, 573
 devalüasyon 141, 551, 553
 devlet dönüşümü 157
 devlet egemenliği 29, 31, 113, 154, 157, 160, 163, 365, 375, 385, 388, 406, 409, 497, 579
 devlet güvenliği 163, 356, 418
 devletin bekâsı 167
 devlet inşası 67, 78, 157, 162
 devletler sistemi 31, 36, 150, 537, 573, 581, 602, 607, 608
 devlet-merkezli 31
 devlet terörizmi 341, 344
 devlet yönetimi 89
 Dışişlerinden Sorumlu Avrupa Komiseri 587
 dışsallık ('sosyal mâliyet') 461
 diaspora 215, 216, 217
 Yahudi diasporası 215, 216
 diplomasi 33
 diplomatik dokunulmazlık 401, 403
 diplomatik etki 277, 569
 doğa hâli 87
 doğal haklar 364, 366, 367, 370
 doğrudan eylem 197
 Doğu Asya Zirvesi (2005-) 571
 Doğu Hindistan Şirketi 135
 Doğu Kongo 586
 doğum oranları 243, 472
 Doğu Timor 299, 381-383, 525, 530, 568, 608
 Doğu Timor Mahkemesi (2002-) 415
 dolar emperyalizmi 101, 427
 Dominik Cumhuriyeti 506
 Donnelly, J. 393
 'dostlar anarşisi' 105
 Downs, A. 168
 Doyle, M. 602
 dönüşümcüler 39
 Dördüncü Dünya 68, 194, 434
 döviz kuru 544
 Dresden 305
 Duckett, J. 289
 Dunne, T. 176, 393
 durgunluk 140
 Durkheim, E. 189
 Duvall, R. 263
 Dünya Bankası (1946-) 33, 45, 80,

103, 127, 132, 137, 142, 155, 269, 381, 421-427, 431-434, 440-444, 449-452, 490, 492, 508, 511, 515, 517, 530, 537, 540, 544, 552-564, 601
 dünya düzeni 64, 74, 83, 158, 253, 257, 264, 267, 278, 282-284, 288, 289, 293, 380, 381, 385, 389, 392, 406, 523, 540, 595
 Dünya Ekonomik Forumu 193, 196
 Dünya Hindu Konseyi 238
 dünya hükümeti 87, 113, 313, 397, 406, 460, 520, 530, 532, 537, 540-542, 563
 Dünya İnsan Hakları Konferansı (Vienna, 1993) 242, 371, 379
 Dünya Kalkınma Raporu (Dünya Bankası) 444
 Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO) 459
 Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 517
 Dünya Savaşı
 Birinci Dünya Savaşı 30, 55, 58-68, 73, 82, 86, 91, 94, 98, 101, 137, 207, 211, 241, 248, 267, 295, 296, 299, 320, 410, 482, 502, 512, 516, 583, 590
 İkinci Dünya Savaşı 55, 63-70, 73, 75, 82, 91, 130, 141, 208, 211-214, 220-223, 264, 267-269, 276, 286, 293, 308-311, 319, 352, 365, 387, 399, 407, 410, 421, 502, 512, 518, 525, 537, 543-546, 554, 563, 581, 590, 600, 605
 üçüncü dünya savaşı (engellenen) 519
 dünya sistemler teorisi 101, 137, 427, 436, 438, 610
 Dünya Sosyal Forumu (2001-) 428
 Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ, 1995-) 35, 38, 45, 80, 99, 103, 132, 156, 195, 279, 281, 403, 436, 444, 452, 511, 517, 537, 540, 544, 549, 554-564, 568, 574, 580, 588, 600, 609
 'dünya toplumu' 178
 'düşük politika' 96

E

Easterly, W. 449
 'ebedî barış bağları' (Cobden) 95
 Ebu Garip Hapishanesi 277
 egemen eşitlik ilkesi 406
 egemenlik 29, 31, 37, 61, 150-157, 163, 167, 175, 360, 388, 392, 397, 406, 409, 419, 497, 539, 570, 600, 612
 dışsal egemenlik 152
 ekonomik egemenlik 154
 havuzda toplanmış egemenlik 570
 içsel egemenlik 151
 paylaşılmış egemenlik 167
 sorumlu egemenlik 388
 egoizm 86, 97, 377
 'egoizm artı anarşi eşittir güç politikası' 86
 Ehrenreich 506, 510
 Einstein, A. 540, 598
 eklemleme 286
 eko-anarşizm 463
 eko-feminizm 463
 ekoloji
 derin ekoloji 109, 464
 sosyal ekoloji 462
 yüzeysel ekoloji 461
 ekolojizm 108. Ayrıca Bkz yeşil siyaset / çevreci siyaset
 ekonomik adam 505
 ekonomik büyüme 44, 68, 108, 123, 125, 134, 182, 280, 425, 427, 441, 443, 461, 473, 476, 479, 548, 553, 605
 ekonomik döngü (Schumpeter) 139
 ekonomik emperyalizm 101, 427
 ekonomik göçmen 215
 Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) 131, 195, 423, 435, 444, 448, 542, 548
 ekonomik küreselleşme 36, 40, 58, 74, 80, 111, 119, 121, 127, 130, 133, 138, 147, 158, 164, 188, 192, 212
 ekonomik milliyetçilik 123, 295, 296, 501
 ekonomik özgürlük 40, 126, 138
 ekonomik, sosyal ve kültürel haklar 366, 392

ekonomik süper güç 71, 264, 280
 ekonomik tahmin 614
 ekonomik yeniden yapılanma 523, 581
 ekosistem 110, 456, 460
 eko-sosyalizm 109, 460, 463
 'eko-şehirler' 480
 Ekvador 574, 580
 Ekvator Ginesi 483
 El Cezire 249, 251
 eleştirel teori 30, 42, 100–104, 107, 466, 494. *Ayrıca Bkz Frankfurt Okulu*
 El-Fetih 346
 El Kaide 249, 250, 251, 307
 El-Kaide 31, 106, 343–346, 349–353, 357, 362
 Elliott, L. 486
 'elmas savaşları' 483
 El Salvador 408, 501, 525, 530
 Elshtain, J.B. 309, 489, 494, 503
 emperyal aşırı genişleme 270
 emperyalizm 58, 101, 228, 241, 272, 276, 378, 387, 427, 539
 en çok kayırlan ülke 555
 Endonezya 136, 143, 155, 241, 278, 351, 381, 415, 483, 575, 586
 enerji güvenliği 171, 455, 482, 484
 enerji kaynakları 252, 259, 260, 480–485
 enflasyon 125, 423, 432, 548
 Engels, F. 102
 English, F. 357
 'en güçlü olanın hayatta kalması' (Spencer) 65, 293
 Enloe, C. 492, 500, 503, 510
 entropi 457
 erkeklik 496
 Ermeniler 216, 411
 Eski Yugoslavya için Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICTY, 1993-) 414, 415
 ETA (İspanya) 340, 343
 etnik grup 59, 203, 210
 etnik-merkezcilik 172
 etnik temizlik 212, 223, 302, 303, 387, 388
 etnisite 48, 77, 112, 190, 204, 207, 212, 217–233, 243

Euratom 585, 590
 evrenselcilik 369, 376, 379, 412, 447, 559, 612, 613
 'evrensel demokrasi' (Held) 560
 Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi (1948) 369, 371, 387, 527
 Suudi Arabistan'ın reddi 379
 evrensellik 365, 369
 Evrensel Zenci Haklarını Geliştirme Derneği (UNIA, 1914-) 232

F

Fakirliği Azaltma Stratejisi Kitapçıkları 445
 'fakirliğin sonu' (Sachs) 446
 Fakirliği Tarihe Göm Kampanyası 445
 fakirlik
 fakirlik döngüsü 434
 görelî fakirlik 423
 mutlak fakirlik 422
 Fanon, F. 242
 Fawn, R. 595
 faydacılık 189, 461
 fayda-mâliyet analizi 297, 325
 federalizm 566
 'felâket kapitalizmi' (Klein) 130
 'felâket senaryoları' 472
 feminizm
 ampirik feminizm 492
 birinci dalga feminizm 488
 eko-feminizm 463
 farklılık feminizmi 491
 ikinci dalga feminizm 488
 İslâmî feminizm 243, 494
 liberal feminizm 489, 494
 özcü feministler 491
 radikal feminizm 489, 490
 feodalizm 57
 Filipinler 351, 504, 575
 Filistin Kurtuluş Halk Cephesi) 346
 Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) 78, 250, 340, 346, 347
 Finansal İstikrar Forumu 561
 Finansal İstikrar Kurulu (FSB-2009-) 561
 Finlandiya 311, 508, 518, 585
 Finnemore, M. 382
 Fischer, F. 62

Fordizm/post-Fordizm 178
 Forster, E.M. 27
 fosil kaynakları 456
 fosil yakıtlar 473, 481
 Foucault, M. 43, 44, 61, 106
 Fox, W. 68
 Frankfurt Okulu 61, 100, 102, 104, 515. *Ayrıca Bkz* eleştirel teori
 Fransa 31, 59, 63–66, 70, 87, 91, 121, 155, 160, 165, 170, 202, 208, 215, 220, 223, 248, 252, 272, 292, 306, 321, 330, 338, 373, 399, 411, 444, 508, 517, 522, 531, 549, 557, 566, 579–591, 602
 Fransız Devrimi (1789) 73, 340
 Friedman, M. 121, 126, 127, 442
 Friends of the Earth (Yeryüzü Dostları) 465
 Fukuyama, F. 61, 73, 74, 97, 229, 501, 602, 603
 fundamentalizm 78, 223, 227, 240, 245, 252, 254, 352, 498
 fundemantalizm 239
 futbol savaşı (1969) 408

G

G-7. *Bkz* Yediler Grubu (G-7)
 G-8. *Bkz* Sekizler Grubu (G-8)
 G-20. *Bkz* Yirmiler Grubu (G-20)
 Gaia hipotezi 108, 110, 464
 Galbraith, J.K. 179
 Gamble, A. 148, 560
 Gana 241, 442, 580
 Gandhi, İ 501
 Gandhi, M. 501, 540
 Gandhi, M.K. 241, 313, 314, 478, 501, 540
 Garvey, M. 230
 gayri sâfî millî hâsıla 136, 425
 gayri sâfî millî hâsıla (GSMH) 222, 425, 430–433, 437, 441, 448, 472, 574, 580, 590
 gayri sâfî yurtiçi hâsıla 140, 143
 geçiş ülkeleri 551
 gelecek nesiller 426, 461, 463, 468, 611
 gelenekselcilik 233

Gellner, E. 205, 209, 220
Gemeinschaft (cemaat) 179
 'genel irade' (Rousseau) 151, 208
 General Motors 31, 135
 George, S. 446
Gesellschaft (topluluk) 179, 189, 229
 'gıda dampingi' 449
 gıda yardımı 449, 589
 Giddens, A. 38, 190
 Gini katsayısı 433
 glasnost 72
 Goldman Sachs 562
 Goldstein, J. 500
 Google 31, 182, 183
 Gorbacov, M. 71, 82, 265, 266, 375
 Gore, A. 469
 Goring, H. 399
 'göç çağı' 215
 gömülü liberalizm 546
 'gönüllüler koalisyonu' 79, 273, 305, 521
 gönüllülük 105
 görecelik 376, 379
 göreceli kazanç 93
 Graham, P. 289
 Grameen Bankası 508
 Gramsci, A. 100, 102, 104, 269
 Gray, C. 419
 Greenpeace (Yeşil Barış) 31, 33, 163, 456, 465
 Greig, A. 454
 Grotius, H. 309, 364, 380, 397, 398, 540, 606
 Grundrisse (Marx, 1857-1858) 131
 'grup düşüncesi' ('groupthink') 173
 Guantanamo Hapishanesi 274, 277, 312, 356-358, 372
 Guantanamo Körfezi 312, 356-358, 372
 Gujarat 496, 498
 Gunning, J. 362
 güç dengesi 35
 güç politikası 41
 'güç söylemi' (Foucault) 43, 106
 'güçlünün zayıflığı' 358
 gümrük birliği 568, 578, 579, 580, 588
 Güney Afrika 59, 67, 78, 135, 155, 212, 275, 278, 314, 326, 355,

360, 408, 477, 522, 529, 531, 549, 557, 568, 571, 578
 Güney Afrika Gümrük Birliği (1910-) 567, 571, 578
 Güney Afrika Kalkınma Koordinasyon Konferansı 568
 Güney Afrika Kalkınma Topluluğu (SADC, 1992-) 571, 578
 Güney Denizi Şirketi 137
 Güneydoğu Asya Devletleri Örgütü (ASEAN) 567, 571, 575, 577, 579
 ASEAN+3 577
 ASEAN Bölgesel Forumu 571, 577
 ASEAN Serbest Ticaret Bölgesi 574, 575, 577
 Güney Kore 124, 143, 155, 159, 190, 221, 242, 278, 326, 331, 336, 372, 437, 442, 443, 504, 551, 577, 579
 'Güney Uzlaşısı' 429
 güvenli bölge 380, 525
 güvenlik 33
 güvenlik çelişkisi 498
 'güvenlik rejimleri' 46
 'güvenlik toplumu' 568

H

Haas, E. 572, 573
 Habermas, Jürgen 104, 406
 Hadfield, A. 176
 hafifletme 475
 Hagenbach, P. von 410
 Haider, J. 224
 Haiti 160, 380, 381, 523, 608
 haklar
 birinci nesil 367
 ikinci nesil 367
 kadın hakları 242, 243, 407
 negatif haklar 366
 pozitif haklar 366
 sivil haklar 230, 269, 313, 366, 367
 üçüncü nesil 367
 'haklı neden' 309, 310
 Halife 246
 Halkın Hareket Partisi 221
 Halliburton 302
 Hall, J.A. 616
 Hall, P. 124
 Hamas 78, 247, 249, 305, 307, 345
 Hamarskjöld, D. 518, 523, 527
 Hardin, G. 460, 478
 Harvey, D. 148, 184
 hava gücü 277
 Havana Şartı (1948) 555
 havuzda toplanmış egemenlik 156
 'hayâlî cemaat' (Anderson) 209
 Hay, C. 53
 Hayek, F.A. von 121, 126, 127
 hayvan hakları 456
 Hegel, G.W.F. 569
 hegemon 45
 hegemonya 102. Ayrıca Bkz küresel hegemonya
 Hehir, A. 393
 Held, D. 36-38, 48, 53, 491, 560, 612
 Held, V. 436
 Helsinki Konferansı (1975) 75
 Herder, J. 204
 Herring, E. 338
 Hertz, N. 103
 Hess, R. 399
 Hristiyanlık (Ortodoks) 604
 Hırvatistan 75, 211, 302, 498, 587, 591
 HIV/AIDS 81, 434, 445, 448, 528, 569, 609, 611
 hızlandırıcı ilkesi 140
 Himalaya buzulları 469
 Hindiçin 215
 Hindistan 45, 56, 66, 81, 135, 155, 159, 165, 203, 208, 214, 221, 236, 238, 241-243, 257, 271, 277-280, 287, 314, 321, 324-330, 338, 340, 380, 416, 428, 433, 437, 441-443, 451, 469, 473, 477, 479, 482-484, 496, 498, 506-508, 520, 524, 529, 531, 549, 557, 561, 577, 579, 590, 603, 609
 Hinduizm 236-243
 Hindu milliyetçiliği 221, 496
 'hiper-güç' 268
 hiper küreselleşme 37
 Hiroşima ve Nagasaki 63, 72, 311, 318, 327
 Hitler, A. 65, 82, 170, 172, 309

hiyerarşi 162
 Hizbullah 78, 245–250, 305, 307,
 343–346, 352, 359
 Hizbul Tahrir 252
 Hizmetlerin Ticaretiyle İlgili Anlaşma-
 lar (GATS) 556
 Hobbes, T. 41, 87–90, 99, 151, 294,
 364, 398, 402
 Hobsbawm, E. 59, 83, 205, 206
 Hochschild, A.R. 510
 Hochstetler, K. 486
 Hoffman, B. 345, 362
 Hollanda 57–59, 63, 66, 208, 214,
 224, 306, 408, 414, 416, 435,
 448, 483, 508, 582, 585, 591
 Hollanda hastalığı 483
 Hollywood 39, 192, 472, 599
 homeostaz 456, 464
 homojenleşme 186
 Hong Kong 124, 143, 242, 437
 Horkheimer, Max 104
 ‘hoşnut çoğunluk’ (Galbraith) 179
 Howard, M. 316
 Howards End 27
 hukuk
 doğal hukuk 397, 398, 401
 pozitif hukuk 397, 400
 sert hukuk 397
 uluslararası insanî hukuk 395, 398,
 413–415, 418
 hukuk bilimi 407
 hukukla ilgili emir teorisi (Hobbes)
 398
 ‘hukukun genel ilkeleri’ 401
 hukukun üstünlüğü 99
 Hulme, D. 454
 Humeyni, Ayetullah 78, 236–239,
 245, 247
 Huntington, S.P. 75, 77, 192,
 234–237, 255, 271, 295, 567,
 602–605
 medeniyetler çatışması tezi 604
 üç demokratikleşme ‘dalgası’ 602
 Hükümetlerarası İklim Değişikliği
 Paneli (IPCC, 1988) 458,
 465–469, 472, 475, 480
 hükümetler-dışı örgütler (NGO)
 31–33, 107, 164, 167, 177,
 181, 183, 193–199, 284, 364,
 371–374, 392, 407, 415, 421,

428, 445, 448, 456, 475, 480,
 513, 542
 Hükümet Üzerine İkinci İnceleme
 (Locke, 1690) 395
 Hymans, J. 338

I-i

IMF. *Bkz* Uluslararası Para Fonu (IMF,
 1947–)
 INTERFET 383
 IRA (Britanya) 340, 343, 346, 359
 Irak 47, 56, 72, 75–79, 90, 98, 162,
 170, 202, 234, 245, 247, 250–
 253, 260, 264, 272–277, 285,
 293, 299–307, 314, 324, 326,
 329, 349, 355, 359, 382–385,
 390, 404, 415, 416, 484, 504,
 521, 530, 566, 599, 608
 Kuzey Irak 299, 380, 390
 Irak Savaşı (2003–) 72, 79, 171, 247,
 273, 285, 300, 305, 307, 330,
 382, 504, 521, 523
 Ismay, Lord 306
 Itoh, I 317
 iç savaş 46, 87, 113, 159, 160, 291,
 300, 380, 390, 434, 503, 524
 idealizm 74, 94, 267, 402
 ‘ihtiyaçlar hiyerarşisi’ (Maslow) 422
 ihtiyat ilkesi 467
 iki-kutupluluk 70, 264, 284, 286, 288
 ‘İkinci Soğuk Savaş’ (1980’ler) 74, 82,
 267, 270, 458
 ikinci vuruş 321
 iklim değişikliği 35, 49, 50, 96, 108,
 155, 163, 270, 279, 284, 455,
 458, 465–469, 472–481, 532,
 549, 603, 610, 611
 iletişim teknolojileri 129, 181, 193,
 198
 ilişkisel güç 259
 ‘ilk nükleer çağ’ 321
 ilk vuruş 321
 İngiliz (Britanya) İmparatorluğu 66,
 67, 268
 İngilizce 192, 203, 212, 218, 589
 İngiliz Okulu 97, 178, 398
 İngiltere 57–71, 76, 80, 91, 120,
 125–128, 145, 155, 160, 164,

170, 203, 208, 215, 220, 248,
 264, 269, 272, 277, 279, 285,
 292, 306, 313, 321, 324, 326,
 329, 334, 340, 348, 356, 382,
 399, 411, 422, 435, 515, 517,
 519–522, 527, 531, 540, 543,
 547, 549, 557, 559, 566, 583,
 585–589, 592, 602, 606, 608

insancılık 333, 364, 374
 insan doğası 88, 96, 168, 293, 294,
 309, 427
 insan hakları 48, 88, 96, 100,
 112–114, 152, 163, 191,
 206, 231, 242, 249, 285, 355,
 363–389, 392–399, 407–409,
 413–416, 447, 490, 499, 510,
 512, 526–534, 554, 569, 579,
 590, 605
 İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
 (1948) 33, 363, 365, 399
 İnsan Hakları İzleme Örgütü 373, 375
 İnsan Hakları Yüksek Komiserliği
 (BM) 371
 insanî 379
 ‘insanî gelişme’ 425
 İnsanî Gelişme İndeksi (HDI) 425,
 426, 528
 İnsanî Gelişme Raporu (yıllık, UNDP)
 430–435, 528
 İnsanî Güvenlik Geçidi 499
 insanî müdahale 50, 110, 152, 163,
 270, 309, 363, 369, 379–393,
 409, 419, 526, 608
 insanî yardım 160, 383, 451, 496,
 525, 529, 532, 589
 insan kaçakçılığı 506
 insanlığa karşı suçlar 376, 399,
 411–418
 internet 181
 intihar terörizmi 350, 352
 İran 57, 72, 78, 181, 203, 236, 239,
 242–250, 270–274, 277, 300,
 324–327, 330–332, 335–338,
 348, 484, 508, 566, 586
 İrlanda 59, 145, 435, 508, 585, 593
 İskandinav Konseyi 567, 571
 İskandinavya 122, 224
 ‘İslâmcı faşizm’ 246
 İslâmcılık. *Bkz* siyasal İslâm
 ‘İslâmî devlet’ 246

İslâmî fundamentalizm 352
 İslâmî terörizm 312, 345, 348, 352,
 355, 360, 362
 İslâmfobi 244, 250
 İspanya 59, 137, 145, 165, 210, 212,
 215, 223, 303, 340, 349, 356,
 415, 508, 521, 566, 585, 589,
 592, 603
 İsrail 77, 152, 235, 238, 246–251,
 271, 277, 285, 292, 301, 305,
 321, 324, 327, 330, 345, 348,
 355, 359, 371, 405, 416, 522,
 524
İstihdam, Fâiz ve Paranın Genel Teorisi
 (Keynes, 1936) 140
 istikrarsızlık bölgesi 300
 İsveç 31, 122, 435, 448, 508, 566, 585
 İsviçre 167, 203, 465, 469, 557, 601
 işbölümü 120
 işçi sendikaları 505
 işkence 357
 işkenceye ilişkin Deklarasyon (1975)
 373
 iş konseyleri 122
 işlevselcilik 514, 516, 569, 570, 572,
 594
İşleyen Bir Barış Sistemi (Mitrav,
 1966) 573
 itaat 229
 İtalya 58–66, 70, 87, 155, 208, 211,
 224, 264, 306, 340, 518, 549,
 582, 585, 592, 603
 ithâl ikâmecisi 437
 İzlanda 212, 306, 467, 508

J

Jackson, R. 117, 341, 362
 Jainizm 238
 Janis, I 172
 Japonya 33, 60–66, 70, 76, 121,
 124–128, 134, 143, 150, 155,
 190, 212, 236, 242, 261, 264,
 269, 270, 276–283, 287, 311,
 318–320, 326, 331, 336, 340,
 443, 518, 526, 531, 544, 549,
 574, 577, 579, 603, 610, 613
 Japonya: Uluslararası Ticaret ve Sana-
 yi Bakanlığı 124

Jarvis, L. 362
 Jefferson, T. 365
 Jervis, R. 172, 322
 Jessop, B. 158
 jus ad bellum 309–311, 316, 410
 jus in bello 309–311, 316, 333, 410
 Jübile 2000 445

K

kadın hareketi 180, 193, 269, 490,
 495
 kadınlara oy hakkı verilmesi 490
 Kagan, R. 75, 271, 286, 590, 604
 Kahire İslâm'da İnsan Hakları Dekla-
 rasyonu (1990) 379
 Kahn, H. 333
 kaldırma kapasitesi 460
 Kaldor, M. 193, 223, 298, 304, 316
 Kalistan 203, 238
 kalkınma 422
 kalkınma ahlâkı 445, 453
 kalkınma girişimleri 448–450, 490,
 508
 Kalkınma Gündemi (BM) 528
 Kambanda, J. 414
 Kamboçya 160, 220, 380, 414, 525,
 568, 577
 Kamerun 408, 414
 kamikaze pilotları 352
 kamusal mal 279
 Kanada 59, 126, 155, 166, 203, 214,
 218, 223, 264, 306, 326, 387,
 422, 435, 508, 549, 566, 574,
 580. Ayrıca Bkz NAFTA
Kan Ayini (Ehrenreich, 1997) 487
 Kant, I. 42, 61, 94, 96, 112, 253, 298,
 540
 kaos teorisi 112
 'kapitalist çevrenme' 75
 kapitalist kuşatma 268
 kapitalizm 28, 31, 59, 61, 68–70, 81,
 101, 119–128, 136–142, 147,
 188, 194, 228, 239, 266, 275,
 375, 428, 431, 445, 480, 523,
 553, 557, 560, 610
 çevreci kapitalizm 461, 481
 küresel mâlî kriz 145, 155, 448, 553
 sanayi kapitalizmi 220

türleri 120
 ve demokratikleşme 138
 ve komünizm 59, 68, 239
 ve sosyalizm 119, 138
 kaplan ekonomiler 429, 437, 441
 Kapsamlı Deneme Yasağı Anlaşması
 (CTBT) 330, 335
 Karaçiç, R. 414
 'kara kutu' teorisi 170, 494
 Kara Mayınları Sözleşmesi (1997) 373
 karma-aktör modeli 31
 'karmaşık karşılıklı bağımlılık' (Ke-
 ohane ve Nye) 34, 96, 263,
 266, 513
 Karns, M. 564
 karşı ayaklanma 599
 karşılaştırmalı üstünlük 559
 karşılıklı bağımlılık 27, 29, 34, 37, 40,
 42, 45, 52, 61, 68, 85, 95–98,
 105, 110, 116, 130, 153, 159,
 168, 198, 237, 263, 266, 284,
 464, 493, 494, 513, 534, 563,
 572, 576, 600, 605, 608
 Karşılıklı Kesin Yıkım 71
 Karşılıklı Kesin Yıkım (Mutually
 Assured Destruction - MAD)
 71, 265, 322, 327, 332, 352
 karşı-terörizm 341
 kasırgalar 471
 Katar 251, 416
 'kaygısız modernleşme' 554
 'kayıp kadınlar' 507
 kaynak güvenliği 481
 'kaynakların lâneti' 484
 kaynak savaşları 466, 482
 Kazakistan 326, 484, 577
 Keane, J. 199
 Kegley, C. W. 616
 Kellogg-Briand Paktı (1928) 402
 kendi başının çaresine bakmak (self-
 help) 35
 Kennedy, P. 270, 289
 Kent, G. 83
 Kenya 33, 67, 349, 353, 357
 Keohane, R. 34, 95, 263, 403, 494,
 513
 Kepel, G. 255
 Keşmir 203, 324, 349, 524
 Keynesçilik 126, 548

- Keynes, J.M. 123, 126, 140–142, 546
 Kıbrıs 527
 Kırgızistan 577
 'kısa' 20. Yüzyıl (1914–1990) 59, 68
 kıtlık 129, 195, 448
 Kızıl Ordu (Japonya) 340, 347
 Kızıl Tugaylar 340, 347
 Kilgallen, D. 304
 kimlik 229
 kimlik savaşları 300
 kimlik siyaseti 190, 230, 232, 241, 246, 254, 300
 kimyasal ve biyolojik silâhlar 293, 318, 326, 350
 King, M.L. 230, 313, 501
 'kirli eller' 344
 kirli eller 311, 358
 Kissinger, H. 90, 587
 Kişi ve Vatandaş Hakları Bildirgesi (1789) 364
 Kitle İmha Silâhları 318, 320, 324–328, 331, 334, 346, 350, 352, 355
 kitle imha silâhları (WMD) 272–275, 521
 klâsik realizm 86
 Klein, N. 103, 130, 138, 187, 189
 kloroflorokarbonlar (CFC) 110, 458
 kolektif devlet 157
 kolektif güvenlik 46, 99
 kolektif ikilem 35, 163
 kolektif iyi 476
 kolektif kimlik 124, 219, 223, 231, 236, 239, 268, 270, 345, 367, 375, 484, 523
 Kolkko, G. 69
 Kolombiya 349, 483, 574, 580
 'komşuyu fakirleştir' politikaları 141
Komünist Manifesto (Marx ve Engels, 1848) 102, 119
 komünizm 59, 61, 68–75, 220, 232, 236, 239, 268, 270, 345, 367, 375, 484, 523
 konfederasyon 566
 Konfüçyüsçülük 190, 243, 244
 Kongo (Demokratik Kongo Cumhuriyeti) 159, 298, 300, 360, 372, 390, 435, 508, 525, 527
 konomik süper güç 376
 'kontrol edilebilirliğin ötesine geçmiş' (Beck) 182
 Kopenhag kriterleri (1993) 591
 Kore Savaşı 69, 72, 79, 331, 521
 korkudan kurtulma 498, 499
 korumacılık 64, 95, 543, 554, 559
 Koruma Sorumluluğu (R2P) 387, 391–393, 410
 Koskeniemi, M. 419
 Kosova 75, 78, 98, 150, 211, 223, 268, 293, 299–307, 315, 380–383, 388, 390, 409, 522, 587, 608
 koşulluluklar 441
 Kölelikle Mücadele Topluluğu 364
 Kölelik Sözleşmesi (1926) 364
 Körfez Akıntısı 472
 Körfez Savaşı (1991) 75, 78, 171, 253, 267, 293, 303, 312, 324, 484, 521, 523, 530, 608
 Krueger, A. 554
 Krugman 558
 Kuhn, T. 114
 'kumarhane kapitalizmi' 142, 147
 kurum 396
 kurumsal güç (Barnet ve Duvall) 263
 kutsal kitap gerçekçiliği 239
 'Kutubculuk' 249, 250
 Kutub, S. 249, 250, 353
 kutupluluk 93
 Kuveyt 75, 171, 253, 293, 405, 521, 530, 608
 Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA, 1994–) 154, 431, 566, 571, 574, 580
 Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü (NATO, 1949–) 69, 73, 75, 98, 156, 222, 264, 274, 277, 282, 286, 293, 303–306, 312, 334, 380–383, 390, 409, 522, 567, 571, 578, 586, 594
 Kuzey İrlanda 165, 203, 340, 359
 Kuzey Kore 79, 271–274, 277, 324, 326, 330–332, 335, 337, 586
 Küba 79
 Küba Füze Krizi (1962) 69–72, 170, 314, 522
 kültürcülük (Herder) 218, 219, 233, 235
 kültürel aidiyet 207, 237
 kültürel bağlar 98, 211
 kültürel görecelik 376, 379
 kültürel göreceliklik 114
 kültürel haklar 242, 366, 368, 392
 kültürel homojenleşme 186, 237
 kültürel kutuplaşma 192
 kültürel küreselleşme 71, 74, 154, 177, 186–188, 192, 212, 300
 Kültürel küreselleşme 198
 kültürel milliyetçilik 223
 kültürel varlıklar 567
 kültür emperyalizmi 186, 198, 230
 'kültür endüstrisi' 192
 Kürdistan İşçi Partisi (PKK) 346
 küresel adâlet 48, 50, 88, 103, 106, 112, 195, 363, 402, 407, 437, 447, 616
 küreselcilik 36
 küresel düşünmek 85, 110
 'küresel düşün, yerel hareket et' (slogan) 166
 küresel düzen 37, 50, 97, 227, 576
 küresel ekonomi-politik 131
 küresel ekonomi yönetimi 428
 küresel eşitsizlik 277, 323, 430–433, 439, 449, 454, 528, 549, 563
 küresel Güney 68, 109, 281, 288, 347, 367, 428, 562, 588, 609, 615
 küresel güvenlik 47
 küresel hegemon 268, 270, 276, 288, 539, 540
 küresel hegemonya 235, 270, 272, 288, 540–542
 küresel ısınma 103, 451, 458, 465–470, 611
 küreselleşme 27, 33–40, 45, 47, 58, 71, 74, 80, 101–105, 110–112, 119, 127, 130–140, 147, 153–164, 181–198, 212, 219, 222, 233, 237, 240, 263, 277, 288, 299, 304, 339, 347, 356, 361, 388, 421, 428, 436–438, 445, 487, 504, 509, 528, 537, 549, 550, 557, 563, 565, 572–576, 595, 602, 612, 616
 'hızlandırılmış' küreselleşme 80, 131
 küreselleşme karşıtı milliyetçilik 224
 küreselleşme karşıtlığı 103
 küreselleşme paradigması 27
 küresel liberalleşme 192

küresellik 36
 küresel mâlî kriz (2007-2009) 44, 78,
 81, 130, 142-148, 155, 222,
 277, 279, 448, 552, 558
 'küresel mallar' 436
 küresel medya kuruluşları 186
 küresel sivil toplum 33, 40, 177, 180,
 183, 191-199, 284, 542, 560,
 612
 küresel tek-kültür 186, 192, 198
 küresel terörizm 38, 75-78, 184, 234,
 347, 349, 352, 362, 543, 597
 küresel vatandaşlık 113
 'küresel yönetim' 35, 50, 64,
 162-164, 193, 271, 286, 407,
 513, 530, 534, 538-543, 552,
 560, 563, 570, 612
 'küreyerelleşme' 185, 192
 Kürtler 203, 210, 260, 380, 382
 Kyoto Protokolü (1997) 194, 270,
 458, 469-477

L

Ladin, Üsame bin 47, 79, 245, 249,
 251, 353, 357
 Laferrière, E. 486
 Lahey Barış Konferansları (1899,
 1907) 411
 Lahey Sözleşmeleri (1907) 303, 365,
 411
 'laikleşme tezi' 236
 laiklik 236, 240, 248, 254
 laissez-faire 123, 142, 188, 270, 545,
 559
 Lasswell, H. 258
 Lee Kuan Yew 242
 Lemaitre, G. 598
 Lenin, V.I. 62, 101, 296
 Le Pen, J.M. 224
Leviathan (Hobbes, 1651) 41
 Lewis, B. 248
 liberal demokrasi 40, 74, 228, 384,
 602
 liberal kurumsalcılık 99, 513
 liberal müdahalecilik 382
 liberal uluslararasılık 308
 Liberya 160, 271, 298, 300, 414, 435,
 568, 580

Libya 79, 202, 272, 274, 326, 404, 416
 Lindblom, C. 169
 Linklater, A. 104
 Lister, M. 176
 List, F. 122
 Litvanya 591
 Lizbon Anlaşması (2009) 582,
 585-587, 591
 Lloyd, L. 535
 Locke, J. 99, 364, 370, 461, 466
 Lomborg, B. 611
 Londra bombalamaları (2005) 250
 Lordun Direnış Ordusu 413
 Lorenz, K. 293
 XIV. Louis 151
 Lovelock, J. 108, 110, 464, 478
 Luksor Katliamı (1997) 345
 Lüksemburg 60, 306, 448, 582, 588
 Lüksemburg Uzlaşısı (1966) 583
 Lyotard, J-F. 106, 378

M

Macaristan 59-62 72, 127, 145, 207,
 211, 265, 302, 375, 522
 MacBride, S. 372
 Machiavelli, N. 41, 87, 89, 90
 Madrid bombalı saldırısı (2004) 349
 Mahathir Muhammed 242
 Makedonya 211, 302, 587, 591
 Malezya 143, 351, 383, 437, 442, 566,
 575
 'mâlîleşme' 128, 142, 147
 Malta 267, 591
 Malthus, T. 422, 482, 610
 'Manchester liberalleri' 95
 Marcuse, Herbert 104, 189
 Margalit, A. 248
 marka 186
 marka kültürü 187
 Marksizm 42, 73, 85, 100, 123, 241,
 345, 377
 Marksizm-Leninizm 66, 244
 Marshall Planı 72, 130
 Marsh, D. 176
 Marx, K. 40, 61, 72, 101, 111, 131,
 139
 maskülinizm 493
 Maslow, A. 195, 422, 423
 Mastanduno, M. 93, 283
 Mazzini, G. 207, 208, 581
 'McDonalddlaşma' 187
 McDünya 187, 192, 233
 McGrew, A. 36, 53
 McLuhan, M. 455
 McNamara, R. 444, 554
 Meadows, D. 457
 Mearsheimer, J. 93, 603
 'medeniyetler çatışması' tezi (Huntin-
 gton) 75, 234-237, 246, 271,
 285, 567
 Medvedev, D. 335
Medyayı Anlamak (McLuhan, 1964)
 455
 Meir, G. 501
 Meksika 81, 142, 155, 212, 278, 428,
 431, 437, 442, 449, 505, 549,
 551, 564-567, 574, 580
 melezlik 218
 Melian diyalogu 294
 Merchant, C. 478
 Mercosur 571, 580, 581
 merkantilizm 123, 132, 547
 merkez çevre teorisi
 yarı-çevre 101, 438
 merkez-çevre teorisi 436, 438
 yarı-çevre 101, 427, 436
 merkezî hükümet 57, 165, 504, 566
 merkezîleşme 165, 566, 585
 merkezsizleşme 109, 165, 166
 metalaştırma 463
 Mısır 56, 202, 241, 245, 248-250,
 278, 292, 330, 345, 348, 380,
 405, 471, 508, 524, 531, 557
 Mısır İslâmî Cihat Örgütü 346
 mikro krediler 508
 Milenyum Kalkınma Hedefleri
 445-450, 454, 527
 militanlık 302
 militarizm 62, 91, 210-213, 225, 294
 Miller, M.J. 226
 Milletler Cemiyeti 64, 91, 99, 313,
 323, 402, 416, 511, 516-519,
 529, 535, 540, 583
 Millett, K. 489
 milliyetçilik
 ahlâkî milliyetçilik 447
 etnik milliyetçilik 82, 166, 190, 207,

223, 233, 238
 kültürel milliyetçilik 223
 Narsizm olarak milliyetçilik 213
 pan-milliyetçilik 212
 sivil milliyetçilik 207, 213, 221
 Mill, J.S. 461
 Milošević, S. 382, 414
 'misafir işçi' 215
 misilleme 46, 321, 326, 357, 390, 404
 Mitrany, D. 516, 570, 573
 modernleşme 57
 modernleşme teorisi 425
 Moğolistan 242, 568
 Monbiot 612
 Monnet, J. 582, 583
 Montevideo Devletlerin Hak ve
 Yükümlülükleri Konvansiyonu
 (1933) 30, 150, 151
 Morgenthau, H. 86, 89–92, 109, 402,
 493, 494
 Moro Ulusal Kurtuluş Hareketi 346
 Muhammed Yunus 508
 mutlak fakirlik 122, 422, 439, 447,
 453
 mutlak kazançlar 514, 515, 545
 mutlak kazanımlar 99
 müdahale 379
 müdahalede bulunmama 406
 müsamahakârlık 229
 Müslüman Kardeşler 78, 245, 249,
 346, 353
 'Müslüman Sorunu' 249, 255

N

NAFTA. *Bkz* Kuzey Amerika Serbest
 Ticaret Anlaşması (NAFTA,
 1994-)
 Namibya 67, 209, 408, 433, 525
 Nardin, t. 607
 NATO. *Bkz* Kuzey Atlantik Anlaşması
 Örgütü (NATO, 1949-)
 Navarin Savaşı (1827) 380
 Nazi Almanyası 63, 65, 90, 170, 310,
 365
 negatif bütünleşme 213
 neo-liberalizm 94
 neo-Marksizm 100
 neo-realizm 86

New York Times 90
 Nice Anlaşması (2001) 585
 nihilizm 342
 Nijerya 278, 408, 414, 483, 531, 566,
 580
 Nikaragua 408
 nitelikli oy çokluğu 583, 588
 Nixon, R. 90
 Nobel Barış Ödülü 372, 469, 508
 Norveç 63, 224, 264, 306, 435, 448,
 508
Nüfus Konusunda Deneme (Malthus,
 1798) 482
 nükleer güç 327, 480
 nükleer kış 322
 nükleer silâhların yayılması 320–322
 Nükleer Silâhların Yayılmasını Önleme
 Anlaşması (NPT, 1968) 321,
 326–331, 335, 400, 527
 nükleer şemsiye 324
 Nürnberg İlkeleri 399, 410
 Nürnberg Mahkemeleri (1945–1949)
 387, 398, 412
 Nye, J.S. 34, 95, 258, 262, 274, 333,
 338, 513

O-Ö

Oakeshott, M. 607
 Obama, B.H. 76, 79, 129, 146, 264,
 274, 333–337, 357, 417, 475,
 477, 521, 561
 O'Brien, R. 131, 148
 Ohmae, K. 28, 130, 154, 600
 Oksidentalizm / Garbiyatçılık 248
 'olağandışı teslim' 356
 onarım tazminatı 64
 On Dört Madde (1918) 91, 516, 517
 O'Neill, O. 112
 Oppenheimer, J.R. 318, 333
 Orta Amerika Ortak Pazarı 567, 571
 Orta Doğu 34, 59, 62, 66, 77, 83,
 171, 203, 235, 244, 247–253,
 272–279, 285, 312, 324, 336,
 340, 348, 353, 355, 358, 378,
 379, 384, 484, 504, 505, 539,
 566
 Ortak Dışışleri ve Güvenlik Politikası
 (CFSP) 586

ortak güvenlik 517
 ortak mallar 460, 476
 ortak malların trajedisi 460, 462, 476,
 478
 ortak pazar 568
 Oryantalizm / Şarkiyatçılık 109, 242,
 244, 378
 otarşi 64, 295
 otokrasi 78
 otorite 29
 ozonun tükenmesi 458
 ödemeler dengesi 441, 546, 550–552
 ölü sayısı 319
 'öncü ideoloji' 121
 örümcek ağı modeli 34
 Özbekistan 577
 öz-gerçekleştirme 195
 özgürlük
 pozitif özgürlük 424
 'özgürlük olarak kalkınma' (Sen) 445

P

pacta sunt servanda (ahde vefa) 400
 Pakistan 56, 203, 243, 245, 249,
 271, 274, 278, 280, 312, 321,
 324–330, 348, 353, 357, 380,
 520, 524, 566, 586
 Pan-Afrikan Parlamentosu 569
 Papalık 31, 581
 Pape, R. 352
 paradigma 94
 Paraguay 574, 580
 paralı asker 302
 Parekh, B. 226, 255
 Paris Barış Konferansı (1919–1920)
 64, 89, 91, 211, 517
 Parmar, I. 289
 Parson, E. 486
 parya devlet 385, 404
 pasifizm 309, 313, 314
 patlama etkisi 318
 Paul, T. V. 616
 Paupp, T. 595
 Peet, R. 564
 perestroika 72
 Peru 212, 574, 580
 Peters, G. 176
 petrol zirvesi 482

Pierre, J. 176
 Pim Fortuyn'un Listesi 224
 Pinochet, A. 415
 Piore, M. 179
 piyasa 120
 'piyasa çevreciliği' 461
 piyasa çözümleri 480
 'piyasa' devletleri 153
 piyasa güçleri 126, 136, 164, 427, 451, 547, 575
 piyasa kapitalizmi 40, 126, 228, 366, 466
 piyasa köktenciliği 126
 piyasalaşma 121
 'piyasa sosyalizmi' 72, 266
 'piyasa Stalinizmi' 125, 280
 piyasa kapitalizmi 480
 PKK. *Bkz* Kürdistan İşçi Partisi (PKK)
 Plymouth Kardeşliği 313
 Pogge, T. 369
 politika ağları 165
 Polonya 63, 65, 73, 91, 127, 135, 171, 222, 282, 286, 306, 324, 332, 527
 Portekiz 57, 60, 67, 145, 208, 215, 306, 383, 585, 589, 592, 603
 post-endüstriyel toplum 179
 post-modernizm 106, 378
 post-pozitivizm 43, 52, 100, 104, 107, 116
 pozitivizm 398
 primordializm 203
 Protestanlık 239
 Pryke, S. 226
 Putin, V. 73, 80, 125, 221, 222

Q

Qinghai 476
 Quakerlar 313
 Quebec 150, 166, 203, 218, 223, 340

R

Rand Corporation 525
 'rastlantısal pasifizm' 313
 Ravenhill, J. 148
 Raymond, G.A. 616
 Reagan yönetimi 71, 74, 80, 270

rebus sic stantibus (koşullar değiştiği takdirde) 400
 Redmond, J. 535
 reelpolitik 307, 308
 refah devleti 495
 rekabet devleti 158
 reklam 187, 189, 190
 rıza 400
 Ribbentrop, J. von 399
 Ricardo, D. 121
 Riddell, R. 454
 Rio 'Yeryüzü Zirvesi' (1992) 193–195, 368, 458, 469, 473
 Rittberger, R. 512, 535, 544, 545
 Robertson, R. 166, 185, 192
 Rodezya 67, 522
 Roma Anlaşması (1957) 570, 582, 585
 Roma İmparatorluğu / Antik Roma 31, 56, 396, 411, 541
 Roma Kulübü 457
 Romanya 60, 73, 573, 585, 591
 Roma Statüsü (1998) 407, 412–417
 Roosevelt, F.D. 71
 Rosamond, B. 595
 Rostow, W.W. 425
 Rousseau, J.-J. 151, 208, 482, 569, 581
 Rönesans 58
 RSS (Rashtriya Swayamsevak Sangh) 238, 496
 Ruanda 380–383, 390, 414, 418
 Ruanda için Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICTR, 1997-) 414, 415
 Ruanda Soykırımı 78, 376, 380, 414
 Ruggie, J.G. 543, 546, 547
 Rumsfeld, D. 171, 614
 Russell, B. 540
 Rusya 33, 45, 59–66, 73, 78, 80, 98, 125–129, 155, 160, 202, 208, 212, 221, 236, 257, 268, 272, 277, 282, 286, 300, 306, 312, 321–326, 329–337, 349, 359, 372, 375, 381, 385, 399, 411, 416, 432, 435, 469, 475, 483, 508, 517, 519, 531, 549, 551, 561–564, 574, 577, 590, 602–604, 609
 Rusya-Gürcistan Savaşı (2008) 306

Ruthven, M. 239, 243
 'Rüşdi olayı' (1989) 250

S-Ş

'saatli bomba senaryosu' (Walzer) 311, 358
 Sabel, C. 179
 Sachs, J. 446, 448
 Saddam Hüseyin 79, 171, 247, 273, 305, 324, 326, 329, 357, 382, 384, 415, 521
Sâdece Bir Yeryüzü, (Ward ve Dubois, 1972) 457
 Sageman, M. 362
 Said, E. 109, 242, 244, 378
 Saint-Simon, C. 581
 saldırgan genç erkekler 501
 saldırgan merkantilizm 123
 saldırgan realist 93
 salınım ticareti 474
 Sanayi Devrimi 120, 228, 422
 sanayileşme 82, 120, 160, 188, 228, 260, 269
 San Diego (California) 171, 566
 Sassen, S. 185
 satın alma gücü paritesi 423, 431
 savaş
 asimetrik savaş 301
 'erdemli savaş' 599
 gerilla savaşı 293
 'haklı savaş' 48, 94, 308–312, 319, 333, 385, 398, 410, 503
 haklı savaş 309
 hegemonik savaş 293
 iç savaş 292
 insanî savaş 299, 308, 314
 kimlik savaşı 300
 konvansiyonel savaş 292
 'sanal savaş' 599
 'savaş hukuku' 292, 298, 310, 395
 savaş lordluğu 159
 savaş suçları 376, 399, 410–415, 579
 savaş tecavüzü 502
 topyekûn savaş 327
 total savaş 293
 savaşan demokrasiler 98
 Savaş Sanatı (Sun Tzu) 41, 87, 304
 savunmacı realist 93

- savunmacı realizm 283
 Schmitt, C. 308
 Scholte, J.A. 38, 53, 59, 154, 184, 185
 Schumacher, E.F. 478
 Schuman, R. 582, 583
 Schumpeter, J. 139, 140, 147, 150
 Science 467
 Seattle (1999) 103, 194, 195, 557
 seçimle otoriterlik 222
 Sedat, E. 249
 Sekizler Grubu (G-8) 155, 286, 446, 450, 452, 549
 Gleneagles Zirvesi 446, 450, 452
 Rusya'nın entegrasyonu 549
 Selefilik 246, 248
 self-determinasyon 91, 157, 206, 208–211, 225, 241, 345, 368, 406, 516
 Sen, A. 301, 424, 426, 445, 507
 sera gazları 458
 serbest ticaret 80, 95, 96, 116, 123, 127, 132, 173, 192, 195, 296, 427, 436, 441, 443, 450, 545, 548, 559, 568, 577, 579, 580, 600
 sermaye 120
 Sessiz İlkbahar (Carson, 1962) 456
 Shapiro, M.J. 106
 Shaw, M. 419
 Shepherd, L. 510
 Shiva, V. 478
 Shue, H. 370, 447
 'sığınak Avrupa' 575
 sınıf 33, 44, 61, 69, 100–102, 123, 125, 139, 153, 173, 178–180, 204–206, 217, 228, 231, 235, 241, 300, 365, 370, 425, 491, 494, 506
 sınırlar (geçirgenlik) 34, 154, 163, 181
 'sınırlı rasyonalite' (Simon) 169
 'sınırsız dünya' (Ohmae) 28, 37, 154
 'sınırsız bir dünya' efsanesi 163
 Sırbistan 60, 75, 211, 212, 302, 303, 307, 503, 591
 'siber savaş' 303
 Sierra Leone 159, 299, 300, 381, 382, 390, 414, 508, 525, 580
 Sierra Leone için Özel Mahkeme (2002-) 414
 Sihizm 236, 239
 silâh kontrolü 238
 silâhlanma yarışı 266, 320, 322, 329, 330, 331, 332, 334, 337
 silâhların kontrolü 317, 328, 337
 silâhlı çatışma 184, 230, 251, 298, 300, 302, 344, 498, 504
 silâhsızlanma 282, 317, 328, 329, 334, 335, 336, 337, 516, 517, 521, 530
 Simon, H. 169
 Singapur 124, 128, 190, 221, 242, 437, 575, 579
 'Singapur Uzlaşısı' 416
 Singer, P. 48, 97, 112, 380, 447, 461, 466
 sistemler düşüncesi (Capra) 112
 sistem teorisi 92
 sivil özgürlükler 183, 358, 366, 367, 374
 sivil toplum 49, 63, 152, 185, 196, 232, 407, 542. Ayrıca Bkz küresel sivil toplum
 Siyah Gücü 230
 Siyahların Durumunu İyileştirme Ulusal Kurulu (NAACP) 230
 Siyah Müslümanlar (1929-) 230
 Siyah Ten, Beyaz Maske (Fanon, 1952) 339
 siyasal Islâm 240, 244, 246, 248
 Siyonizm 238
 Slovakya 591
 Slovenya 211, 302, 525, 587, 591
 Smith, Adam 111, 121, 137, 559
 Smith, Anthony D. 204, 208, 209
 Smith, S. 121, 176
 Smyth, M. 362
 Snow, D. M. 616
 Soğuk Savaş 42–46, 55, 66–78, 81–85, 92–95, 104, 137, 159, 173, 191, 201, 211, 220–230, 234–237, 241, 253, 257, 263–271, 274, 282–295, 298–300, 306, 315–337, 360, 363, 376, 380, 393, 399, 405, 408, 412, 418, 512, 519–531, 537–540, 548, 551, 574, 577, 590, 597, 603–608
 başlangıcı 68
 iki-kutupluluğu 68
 yükselişi ve düşüşü 68
 Solana, J. 586
 Solingen, E. 338
 Somali 159–162, 245, 271, 276, 298, 300, 360, 380, 390, 523, 525, 608
 Sørensen, G. 117, 158, 176
 Soros, G. 112, 143, 144, 558
 Soskice, D. 120, 124
 sosyal Darwinizm 65, 466
 sosyal demokrasi 121
 sosyal devlet 157
 sosyal ekoloji 180, 462, 478
 sosyal kapitalizm 122, 147
 sosyal piyasa 122
 sosyal sermaye 189
 sosyal sınıf. Bkz sınıf
 sosyal tefekkür 190
 Sovyetler Birliği 44, 63, 68–76, 82, 122, 157, 209, 211, 222, 232, 239, 257, 264–270, 277, 282, 298, 306, 319–321, 324–328, 331, 337, 350, 353, 375, 381, 518–522, 527, 540, 544
 Soykırım Sözleşmesi (1948) 371, 388, 399, 401, 409, 414
 sömürgelerin tasfiyesi 368, 421, 526, 572
 söylem 106
 Spellman, W. 83
 Spencer, H. 293
 Spencer, P. 226
 Srebrenitsa Katliamı 381, 414
 Srebrenitsa Katliamı (1995) 376, 381, 414
 Sri Lanka 66, 345, 351, 356, 359, 533
 stagflasyon 126, 142, 145, 548, 561
 Stern Review (2006) 472
 Stevis, D. 486
 Stiglitz, J. 144, 443, 446, 551, 552, 558
 Stoett, P. 486
 Strange, S. 142, 156, 261, 263, 558
 Stratejik Saldırı Silâhlarını Azaltma Anlaşması (SORT, 2002) 330
 Stratejik Savunma Girişimi (SDI) 74, 332
 Stratejik Silâhların Azaltılması Anlaşması (START, 1991-) 322,

328, 330, 335, 400
 Stratejik Silâhların Sınırlandırma Anlaşması (SALT) 264, 329
 suçlar
 'insanlığa karşı suçlar' 399, 411
 savaş suçları 376, 399, 410-415, 579
 'suçların suçu' 387
 Sudan 243, 245, 248, 298, 348, 353, 357, 385, 413, 483, 569
 Sun Tzu 41, 87
 Suriye 77, 79, 203, 248, 249, 272, 292, 326, 330, 405, 566
 Suudi Arabistan 155, 246, 248, 278, 330, 348, 349, 353, 379, 484, 508
 Sünnî İslâm 245, 249
 süper güç(ler) 44, 47, 61, 68-76, 95, 222, 242, 257, 264-267, 276, 280, 282, 286, 288, 329, 376, 380, 412, 520, 522, 529-531, 577, 605, 609
 sürdürülebilir kalkınma , 194, 427, 446, 450, 458-462, 480, 527, 554
 sürdürülebilirlik 426-428, 461-464
 güçlü sürdürülebilirlik 462
 zayıf sürdürülebilirlik 462
 Süveyş Kanalı 348, 527
 Süveyş Krizi (1956) 172, 249, 522, 524
 Swaziland 434
 Şanghay Beşlisi (1996-) 577
 Şanghay İşbirliği Örgütü (SCO, 2001-) 571, 577, 578
 'Şark Sorunu' 60, 62
 Şeriat 77, 243, 245, 246, 379
 Şiî İslâm 245, 248, 249
 Şili 126, 129, 278, 415, 442, 574, 580
 şovenizm 62, 210

T

Tacikistan 577
 talep-yönlü ekonomi 158
 Taliban 78, 245, 249, 272-274, 307, 312, 342, 353, 357, 382, 384
 Tamil Kaplanları 345, 346, 347, 352, 359, 533

tampon bölge 70, 71, 101, 282
 Tanzania 353, 357, 414, 452
 Taoizm 238, 242, 464
 Târifeler ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT, 1948-1995) 80, 132, 537, 544, 545, 548, 554, 555, 556, 557, 563, 568, 573, 588, 601
 'tarihin sonu' 61, 73, 74, 229, 602, 603, 604
 Tayland 142, 143, 242, 443, 451, 504, 506, 575
 Taylor, C. 414
 Tayvan 124, 143, 150, 159, 190, 217, 221, 285, 336, 437, 519, 520, 527, 550, 606
 tehlike ve kaos kuşağı 272
 tek-kutupluluk 271
 Tek Millet Partisi (Avustralya) 224
 teknolojik değişim 129, 179, 181, 251
 teknolojik determinizm 37, 181
 tek-tarafılık 47, 271, 287
 teokrazi 245
 teorik döngüsellik 104
 termal radyasyon 318
 Teröre Karşı Küresel Savaş. *Bkz* teröre karşı savaş
 'teröre karşı savaş' 75, 76, 77, 79, 98, 99, 234, 250, 264, 272, 273, 274, 276, 277, 349, 353, 376, 384. *Ayrıca Bkz* insanî müdahale
 terörist örgütler 163, 182, 271, 292, 356
 terörizm
 anarşist terörizm 340
 aşağıdan terörizm 341
 devlet terörizmi 341, 344
 geleneksel terörizm 345
 hiper-terörizm 350
 intihar terörizmi 346, 352
 İslâmî terörizm 312, 348, 352, 360, 362
 isyancı terörizm 345
 kıyametvâri terörizm 312
 küresel terörizm 339, 345
 milliyetçi terörizm 345
 nükleer terörizm 326, 350, 362
 perakende terörizm 344
 toptan terörizm 344

yalnızcı terörizm 345
 yeni terörizm 345, 346
 yerli terörizm 250, 253
 yıkıcı terörizm 350, 353
 yukarıdan terörizm 341
 Thakur, R. 535
 Thatcherizm 126, 164
 Thatcher, M. 80, 126, 127, 501, 583
 'toplum diye bir şey yoktur' (1987) 177
 Thucydides 41, 87, 293, 294
 Tiananmen Meydanı Olayları (1989) 375
 Tibet 210, 221, 277, 285, 375, 389, 476, 484, 590, 606
 ticaret fazlası veren ülkeler 546
 ticaret imparatorlukları 57
 ticarî liberalizm 95
 Tickner, J.A. 107, 109, 308, 493, 498, 503, 505, 510
 Tijuana (Meksika) 566
 Tito, J. 71
 'Tobin vergisi' 448
 Tokyo Mahkemeleri (1946-1948) 398, 412, 413
 topluluk 188
 toplumsal cinsiyet 107, 108, 109, 296, 487, 489, 491, 494, 495, 510
 toplumsal gruplar 89, 104, 164, 188, 367
 toplumsal muhafazakârlık 229
 toplumsal sınıf 178, 204, 217, 231
 toplum sözleşmesi teorisi 99, 370, 540
 total savaş 291, 298
 Tönnies, F. 178, 189, 229
 'trajik bireyselleşme' 182
 Troçkistler 122
 Truman, H.S. 319
 Tudjman, F. 201
 turbo kapitalizm 140
 'turbo tüketimcilik' 186
 turizm 163, 480
 tüketimcilik 133
 Türkiye 57-60, 155, 203, 215, 243, 249, 330, 508, 566, 591
 Twain, M. 465
 Tyndall, J. 470

U-Ü

Uganda 215, 413, 450
 ulusal çıkar 90
 ulusal çıkarlar 90, 206, 374, 405, 476
 ulusal güvenlik 46, 160, 170, 283, 329, 334, 335, 498, 499, 504, 510, 559
 ulusal kimlik / millî kimlik 96, 202, 205, 213, 218, 225, 231, 498
 Uluslararası Adâlet Divanı (UAD) 397-402, 406, 408, 416, 517, 530, 541
 Uluslararası Af Örgütü 33, 372-375
 Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (IAEA) 171, 326, 329-331
 Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM, 2002-) 270, 376, 399, 407, 412, 413-418, 527, 541
 uluslararasıılık 42
 Uluslararası Çalışma Ofisi (1901-) 365
 Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO, 1919-) 158, 517, 556
 Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi (1966) 365, 368, 371
 'uluslararası' güvenlik 46
 uluslararası hukuk 36, 50, 97, 271, 303, 389, 395-413, 418, 517, 556, 607
 Uluslararası Hukukçular Komitesi 373
Uluslararası İlişkilerde Toplumsal Cinsiyet (Tickner, 1992) 109
 Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (IBRD, 1946-) 444, 544
 Uluslararası Kalkınma Birliği (IDA) 444
 Uluslararası Kızılhaç Komitesi (1863-) 33
 uluslararasılaşma 131
 Uluslararası Müdahale ve Devlet Egemenliği Komisyonu (ICISS, 2000-) 387, 388
 Uluslararası Nükleer Silâhları Ortadan Kaldırma Kampanyası (ICAN) 334
 uluslararası örfî hukuk 400
 Uluslararası Para Fonu (IMF, 1947-) 35, 45, 80, 99, 103, 127, 132,

142-145, 155, 269, 381, 421, 426, 440-452, 511, 515, 517, 530, 537, 540, 544, 549-564, 592, 601, 614

Uluslararası Politika Teorisi (Waltz, 1979) 92
 Uluslararası Sivil ve Siyasî Haklar Sözleşmesi (1966) 365
 Uluslararası Ticaret Örgütü (ITO) 407
 uluslararası topluluk 606, 607, 608
 'uluslararası toplumun iradesi' 608
 ulus-ötesi 34
 ulus-ötesicilik 217, 567
 ulus-ötesi şirketler (TNC) 31, 43, 80, 107, 123, 135, 138, 158, 167, 188, 196, 284, 437, 513, 547
 ulus-ötesi terörizm 47, 75, 76, 160, 271, 613
 ulus-ötesi topluluklar 201, 216
 ulus-ötesi toplumsal hareketler 193, 195, 198
 ulus-ötesi üretim 40, 133-135, 138, 574, 600
 ulus-üstüçülük 541
 'ulus-üstü' hukuk 406, 407, 418
 ulus-üstü kurumlar 50, 156, 206
 UNCED. *Bkz* Rio 'Yeryüzü Zirvesi' (1992)
 Uruguay 143, 549, 555-557, 574, 580, 601
 Utrecht Barışı 397
 Üç-Kıta Konferansı (Havana, 1966) 241
 'üçlü dönüşüm' (Sachs) 448
 Üçlü İttifak 411
 Üçüncü Dünya 66, 241, 340, 421, 537
 'üçüncü sektör' kurumlar 164
 ülkeler-üstülük 154
 ülkesizleşme 184
 ürün fetişizmi 187

V

Vahhabîlik 246, 248
 van Rompuy, H. 588
 'varlığını sürdürme arzusu' (Waltz) 153
 Varşova Paktı 69, 73, 74, 264, 265, 306, 375

Vasak, K. 366
 vatanseverlik 202, 203, 221
 Venezuela 278, 574
 Venüs 470
 Versailles (Versay) Anlaşması (1919) 62-64, 91, 94, 142, 207, 302, 365
 vicdanî ret 313
 Vietnam-Kamboçya Savaşı (1978-1979) 220
 Vietnam Savaşı 69, 72, 76, 90, 193, 258, 265, 269, 273, 278, 299, 314, 412, 550
 Vincent, J. 374
 Viyana Diplomatik ve Konsolosluk İlişkileri Sözleşmeleri (1961, 1963) 401
 Viyana Kongresi (1814-1815) 137, 364, 512
 Vlaams Blok 224
 Volksgeist (Herder) 204

W

Wallerstein, I. 123, 136, 438, 547
 Wall Street Çöküşü (1929) 64
 Walt, S. 285
 Waltz, K. 92, 153, 167, 293, 323, 498
 Walzer, M. 309
 Ward, B. 457
 'Washington Uzlaşısı' 80, 126-128, 132, 441, 444, 547-554, 558-561
 'Washington Uzlaşısı' 80, 127, 444, 548
 Weber, M. 150, 151, 162
 Wegener, a. 598
 Weiss, T.G. 393, 513, 535
 Weltpolitik (dünya siyaseti) 62
 Wendt, A. 105, 107, 153, 231, 323
 Wen Jiabao 477
 Westphalia Barışı 31, 57, 150, 365, 396. *Ayrıca Bkz* Westphalia devlet-sistemi
 Westphalia devlet sistemi 31, 297, 497, 563
 Wheeler, N. 46
 Whitman, J. 564
 Wight, M. 607

Wikipedia 183
 Williams, M. 148
 Williamson, J. 128
 Willis, K. 454
 Wilsoncılık 253, 276, 516
 Wilson, W. 267
 Wolfowitz, P. 171
 World Wide Web 184

Y

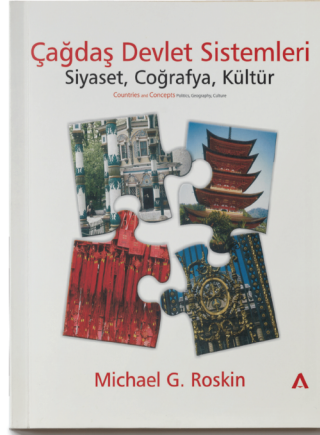
yabancı 167
 yabancı düşmanlığı (zenofobi) 210
 'yakıt milliyetçiliği' 221
 yapısalcılık 30, 42, 85, 100, 105–108, 116, 495
 yapısal güç 258–263, 277, 288, 491, 605
 yapısal realizm 86, 92, 93, 513
 yapısal şiddet 499
 yapısal uyum programları (SAP) 426, 440–445, 453
 yapı-söküm 106
 'yaratıcı yıkım' (Schumpeter) 139, 147
 Yarından Sonraki Gün 472
 'yasalar çatışması' 396
 yaşam beklentisi 80
 'yaşam merkezli eşitlik' 464

yaşlanan nüfus 280, 609
 yatıştırma politikası 65, 170, 275
 yayılma 516, 572
 Yediler Grubu (G-7) 548, 549
 yeni dünya düzeni 75, 253, 257, 267, 288, 380, 381
 yeni işlevselcilik 514, 572, 594
 yeni siyaset 195
 Yeni Sol 193
 'yeni' terörizm 345
 'Yeni Uluslararası Ekonomik Düzen' 548
 Yeni Zelanda 126, 166, 218, 223, 383, 435, 490, 508, 577
 yerelleşme 165, 186, 192
 'yeşil devrim' 448
 yeşiller hareketi 180, 187, 193, 195
 yeşil siyaset / çevreci siyaset 30, 42, 85, 100, 108, 116, 180, 456, 461, 515
 yetki devri 165, 566
 'yıkıcı terörizm' (Carter et al. 1998) 349, 350, 353, 354, 355
 Yirmiler Grubu (G-20) 155, 161, 195, 277, 279, 281, 430, 549, 560–562, 609
 Londra Zirvesi 561
Yirmi Yıl Krizi, 1919–1939 (Carr, 1939) 64

Young, A. 289
 Young, J. W. 83
 Young, R. 255
 yozlaşma 449
 yönetim 154
 çok-düzeyle yönetim 165
 iyi yönetim 162
 Yugoslavya 63, 71–78, 91, 210–215, 223, 232–235, 268, 298–303, 306, 408, 414, 415, 418, 501, 523, 591, 603
 Yunanistan 60, 63, 145, 380, 585–589, 592, 603
 Yuval-Davis, N. 497
 'yüksek politika' 96
 yükselen güçler 280, 287, 531

Z

zaman/mekân sıkışması 186
 Zangl, B. 512, 535, 544, 545
 Zapatista hareketi 428
 'zayıfın gücü' 259
 'zayıfın silâhı' 342
 Zhou Enlai (Chou En-lai) 55
 Zimbabwe 67, 385, 391, 435, 449
 zorlama 260
 zorlayıcı güç (Barnett ve Duvall) 263

Çağdaş Devlet Sistemleri

Siyaset, Coğrafya, Kültür

MICHAEL G. ROSKIN

Çeviren: Bahattin Seçilmişoğlu

Adres Yayınları'nın kapsamlı kılavuz kitapları serisine eklenen **Çağdaş Devlet Sistemleri**, yazarı Michael Roskin tarafından hemen her yıl güncellenen ve genişletilen önemli ve temel bir karşılaştırmalı devlet sistemleri kitabıdır. Roskin'in eseri, gerek kapsam, gerek içerik, gerekse metot olarak bu alanda hazırlanmış şüphesiz en yetkin eserlerden biridir. **Countries and Concepts** kitabına gösterilen teveccüh de bunun göstergelerindendir. Bu göstergeler, aynı zamanda, yazarın hemen her yıl dünyanın değişim hızıyla rekabet edebilecek eklemeler ve düzeltmeler yapmasının müşevviklerindendir. Kitabın, 2009 yılı itibariyle onuncu edisyonunun yayınlanmış olması da ancak bu tür teşviklerle mümkündür.

Adres Yayınları olarak, **Çağdaş Devlet Sistemleri** hacminde bir esere akıcı ve anlaşılır bir Türkçe konuşturmayı beceren Bahattin Seçilmişoğlu'nun kıymetli emeğinin okurlar tarafından da takdir edileceğine inanıyoruz. Okurun rağbeti, kitabın –uzun ve zahmetli– yayına hazırlık aşamasının tüm yorgunluğunu fazlasıyla telâfi edecektir.

747 Sayfa / 19x23 cm / 7. Baskı, Ağustos 2014 / 978-975-2500-20-4 / ₺44

facebook.com/liberteyayinlari

twitter.com/#!/liberteyayinevi

pinterest.com/liberteyayinevi

goodreads: liberteyayingrubu

LiBeRtE
LIBERTEYAYINGRUBU

Avrupa Birliği Siyaseti

JOHN MCCORMICK

Çeviren: Dođancan Özsel

Bu hacimli kitap, Avrupa Birliği siyasetine ve gelecek hedeflerine tüm yönleri ile giriş niteliğindedir. Yazarın canlı ve öğrenci dostu tarzı, konuyu eğlenceli hale getirmekte ve okuyucuları AB politikalarının insanlar üzerindeki etkilerini düşünmeye sevk etmektedir. John McCormick, Avrupa Birliği'nin tarihini, kurumlarını, geçirdiği aşamaları ve gelecekteki hedeflerini akıcı bir dille incelemektedir. Kitapta bugünün dünyasında AB'nin yeri, küreselleşme karşısındaki konumu, AB'nin coğrafi veya derinlemesine genişlemesi, Avrupa'nın dünya üzerindeki değiştirici rolü ayrıntılarıyla ele alınmaktadır. Ayrıca kitap, aday ve üye ülkelerin AB sürecine entegre edilmesine odaklanır; üye ülkelerdeki kamuoyunun entegrasyon ve sınırların genişlemesi ile ilgili tepkilerini tahlil eder.

Her bölüm öğrenmeyi kolaylaştırmak ve pekiştirmek için kapsamlı açıklamalar içermektedir:

- Olaylar, düşünürler ve siyasî aktörlerle ilgili fotoğraf ve tasvirler
 - Kapsayıcı kuramsal içerikler
- Kilit tartışmalarla ilgili ayrıntı ve analizler
 - Bölüm özetleri ve okuma önerileri
- Kısa tanımlar ve temel kavramların net açıklaması

600 Sayfa / 19x23 cm / 1. Baskı, Temmuz 2015 / 978-975-250-043-3 / ₺50

facebook.com/liberteyayinlari

twitter.com/#!/liberteyayinevi

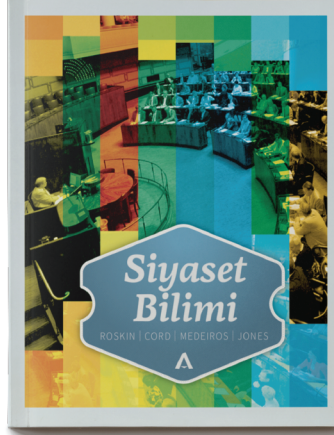

pinterest.com/liberteyayinevi

goodreads: liberteyayingrubu

LiBeRtE
LIBERTEYAYINGRUBU

Siyaset Bilimi

Bir Giriş

MICHAEL ROSKIN, ROBERT CORD,
JAMES MEDEIROS, WALTER JONES

Çeviren: Atilla Yayla

“Siyaset bilimi disiplinine giriş için yazılmış bu harika kitapla Roskin, öğrencilerin, siyaset bilimcinin yalnız neyi bildiğini değil, aynı zamanda nasıl bildiğini de kavramasını sağlıyor.”

Anika Leithner, California Polytechnic Devlet Üniversitesi

Siyaset Bilimi pratik ve teorik bilgiyi dengeleyerek, alanın temel kavram ve konularına anlaşılır ve jargonsuz bir giriş niteliği taşımaktadır. Bu çok-satan özet metin, gerçek dünyadan çeşitli örnekler sunarak öğrencilere, siyasette basitleştirmelerden kaçınmak gerektiğinin değerini, hükümet ilişkilerini ve katılımcılığın önemini göstermektedir. Michael Roskin’in eşsiz ve merak uyandıran bakış açısıyla kaleme alınan **Siyaset Bilimi**, açık anlatımı, pratik uygulamaları ve güncel örnekleriyle öğrencilere ve ilgililere rehberlik edecektir.

405 Sayfa / 19x23 cm / 2. Baskı, Ağustos 2015 / 978-975-250-035-8 / ₺32,5

facebook.com/liberte.yayinlari

twitter.com/#!/liberteyayinevi

pinterest.com/liberteyayinevi

goodreads: liberteyayingrubu

LiBeRtE
LIBERTEYAYINGRUBU

Uluslararası Ekonomi Politİge Giriş

David N. Balaam & Bradford Dillman

Ceviren: Nasuh Uslu

Güncellenmiş beşinci baskısı yapılan bu eser, siyaset ve ekonomilerin küresel açıdan nasıl kesiştiklerini tam ve anlaşılır bir şekilde ortaya koymakta; UEP'yi şekillendiren teorileri, kurumları ve ilişkileri bölgesel etkileri ve ulus-ötesi yansımaları açısından incelemektedir.

Batı'da alanında en çok satan kitaplardan biri olan Uluslararası Ekonomi Politİge Giriş kitabı, okuyucuların küresel ekonomiyi eleştirel bir şekilde değerlendirmelerine; siyasi, ekonomik ve sosyal güçlerin kişiler üzerindeki etkilerini çözümlemelerine imkân sağlar.

Balaam ve Dillman, UEP'deki ana akımları yaratıcı bir şekilde açıklık ve küresel ısınma gibi muhtelif küresel sorunlara uygulamaktadır. Kitap, öğrencilere devletler ve piyasalar arasındaki ilişki ve çatışmaların gündelik hayatlarımızı nasıl etkilediğini göstermeye çalışmaktadır.

UEP'yi öğrenmek, okuyuculara ve öğrencilere küresel haberleri, ticari yatırımları ve hükümet politikalarını, dünya sorunlarının karmaşıklığını ve entelektüel sorunları göz aradı etmeksizin kolayca çözümleme yeteneği kazandırır.

UEPG, son dünya ekonomik krizinin sebep ve yansımaları üzerine derinlemesine çözümlemeler de içermektedir.

760 Sayfa / 19x23 / 1. Baskı, Aralık 2015 / 978-975-250-045-7 / ₺55

facebook.com/liberteyayinlari

twitter.com/#!/liberteyayinevi

pinterest.com/liberteyayinevi

goodreads: liberteyayingrubu

LiBeRtE
LIBERTEYAYINGRUBU

Özgürlüğün Kitaplığı İnternette...

www.liberte.com.tr

